

**İMGESEL VE SEMBOLİK ANLAMLAR TAŞIYAN KOMPOZİSYONLARIN
GRAVÜR TEKNİĞİNDE UYGULANMASI**

YÜKSEK LİSANS YAPITI

BİTİRME RAPORU

Tangül YALÇIN

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 19 Ocak 1998

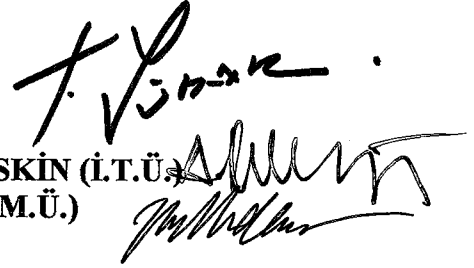
Tezin Savunulduğu Tarih: 06 Şubat 1998

Tez Danışmanı: Öğr. Gör. Teoman SÜDOR

Diğer Jüri Üyeleri:

Öğr. Gör. Ahmet KESKİN (İ.T.Ü.)

Prof. Basri ERDEM (M.Ü.)

ŞUBAT 1998

ÖNSÖZ

“İmgesel ve sembolik anlamlar taşıyan kompozisyonların Gravür Tekniği’nde Uygulanması” adını taşıyan bu tez çalışması, özgün tasarımlardan oluşmuştur.

Amaç, düşsel mekanlarda yer alan sembolik anlatımları Gravür Tekniği yardımı ile görselleştirmektir.

Çalışmalardaki anlatımların yalın, aynı zamanda açık uçlu olmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca tekniğin sunduğu imkanlar amaca uygun olarak kullanılmıştır.

Çalışmaların baskı aşamasını Karikatür ve Mizah Müzesi Gravür Atölyesinde gerçekleştirdim. Çalışmalarım sırasında gösterdikleri yardımlardan dolayı Karikatür ve Mizah Müzesi personeline ve İ.T.Ü. öğretim üyesi danışman hocam Teoman Südor’a teşekkür ederim.

Tangül YALÇIN

Ocak 98

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
SUMMARY.....	V
1. GİRİŞ	1
2. ÖZGÜN BASKI KAVRAMI	2
2.1. BASKI RESMİN TARİHÇESİ VE SANATÇILARI.....	4
2.2. TÜRKİYE’DE ÖZGÜN BASKI RESİM.....	16
2.3. ÖZGÜN BASKI RESİM TEKNİKLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	18
2.4. METAL BASKI (GRAVÜR) TEKNİKLERİ	28
3. YAPITLARIN YAPISAL ÇÖZÜMLENMESİ	34
3.1. KOMPOZİSYON (BİÇİM).....	34
3.2. MEKAN	36
3.3. ESPAS.....	37
3.4. RENK VE DOKU.....	38
3.5. İÇERİK	40
3.6. TEKNİK AÇIKLAMA	41
SONUÇ.....	43
KAYNAKLAR	44
EKLER	45
ÖZGEÇMİŞ	76

ÖZET

İmgesel ve sembolik anlatım diliyle oluşturulan çalışmalarda; zihnin en derin, tabakalarında yer alan, özgün ve içgüdüsel yaşam yansıtılmaya çalışılmıştır. Yaşama dair çeşitli enstantaneler imgesel ve sembolik biçimler yardımıyla çalışmalara aktarılmıştır. Sembolik anlatımlarla ve bunların tekrarı ile evrensel bir anlatım dili oluşturulmuştur. Düşsel mekanlarda yer alan sembolik figürlerin oluşturduğu kompozisyonlarda, bütünlük ilkesi korunmuştur. Her tasarım birbirinden bağımsızdır; hem de kendi aralarında bir iç bütünlük sağlar: Biçim ve anlam açısından devamlılık söz konusudur.

Kompozisyonlar, özgün basım resim türü *Metal Gravür* tekniği ile çalışılmıştır. Metal gravür yöntemlerinden *Islak Kazı* tekniği uygulanmıştır. Çünkü ıslak kazı tekniği çalışmalar için nitelikli bir anlatım aracıdır. Ayrıca gravür tekniği; yalın ve etkili imgesi, estetik biçimi, plastik olanaklarının zenginliği ve çoğaltma olgusu sebebiyle bu tekniğin seçilme nedenidir.

Gravür tekniğinin olanaklarından çizgisel ve dokusal etkiler, tasarımlarla bütünlük sağlamıştır. Böylece yalın, ince, aynı zamanda zengin ve ölçülü bir etki alınmıştır.

Çalışmaları renklendirirken, benzer renk dizilerini (sarı, turuncu, kırmızı-sarı, okre, kahverengi v.b) ve tamamlayıcı renkleri (mavi-turuncu, kırmızı-yeşil) içeren renk denemeleri yapılmış, bununla çalışmalarda farklı etkiler elde edilmiştir. Ayrıca her bir tasarım için siyah boya kullanılarak açık-koyu değerleri gösteren baskılar alınmıştır.

Sonuç olarak çalışmalarda ortaya konan plastik sorun, imgesel ve sembolik anlamlar içeren özgün tasarımların, gravür tekniği ile çalışılarak, yorumlanmasıdır.

Ayrıca tekniğin sunduğu imkanları çalışmalara uygulayarak, görsel anlatımı vurgulamak önemliydi. Kompozisyonların olduğu düşünsel süreçte yaşamın bilince yansıyan düşsel dünyasından yararlanılmıştır. Düşsel mekanlardaki sembolik anlatımlar konu alınarak, gravür tekniği ile görselleştirilmiştir.

SUMMARY

COMPOSITION WRITINGS CARRYING IMAGINATIVE AND SYMBOLIC MEANINGS AND THEIR APPLICATION ON ENGRAVING TECHNIQUES

The aim of art is to form our feelings, thoughts and excitements and to communicate these to others. The work of art relies on reality on one part and the other part is an existence of meaning. Art is, looking from the meaning part, the expression of the inner world. It is a product of subjectivism and individualism. It reaches the general and the majority.

The aim of the artist; there are problems, not only correct composition, colours, balance, form. There is much more in it than that. The work of art includes ascertain thoughts, hopes, feelings, enthusiasm, in short the inner world. For that reason, we can always find a trace from the universe, the world, society, human and even from ourselves into the work of art. The implicit of our thesis begins from this point on.

Each work of art tries to express its message in different ways. Said in a symbolic way, we can see what is 'beyond the sight'. We can find the world, which the eye cannot reach, we can find the 'hidden things'. In compositions with imaginary and symbolic, completely oneiro-critical places and symbolic meanings are placed. In the projects, images being reflected in real life by our senses are being handled. These are ciphered by some symbols:

- trees are the symbol of being and life
- globes are the symbol of future and hopes
- architectural elements are the symbol of past lifers and civilisations,
- perils are the symbol of movement, energy and changes
- wind mills are the symbol of the procedure and changes of life,
- books are the symbol of messages

In the projects, composition elements are placed which are speculated in a mysterious time and place, sometimes active, sometimes calm

The imaginative world of life is set in view and the symbols used are a message to the real world. The tides between images and reality are a reason for illusion.

Various interpretations can be made with regards to the implicit. That means, it is open ended; no limit can be set. With symbolic meanings and the repetition of these, a universal language is brought into existence.

The projects have continuous implicates. One is in connection with the other. The creation of an impact is a result of a certain procedure. It is the reflection of original, instinctive life with visual meaning. Various snapshots about life were caught, images and symbols were explained with symbols.

Each project forms, singularly or as a series, a total. Moreover, if handled separately, each project can be perceived as independent project. Conceived compositions are original. A certain system is being followed during the project. After the imaginative procedure, several outlines are conceived and the procedures after that are investigations about engraving techniques.

Engraving is a technique which can be applied on wood or metal printing sheets with various engraving and picture techniques.

Engraving is done with two main techniques. These are; high relief engraving on wood and carving engraving on metal.

Carving engraving on metal is a low printing technique applied usually on copper or zinc. If ink is put on the metal surface flat and shining surfaces will be cleaned instantly. Rough and hollow surfaces are not easy to clean. Making use of the peculiarity of the metal, engraving is done.

- Carving method: two different ways.
 1. With dry nib on metal surface: Linear carving, needle carving, black style.
 2. Work with acid: hard varnish technique, swelling carving technique, sugar varnish technique.

In the study, wet carving which is an engraving technique has been applied. Results of wet carving are the best for sketches. As the works are linear and characteristic it has been worked with aquaforte and aquatint methods, which are wet carving methods. Linear values and line-engraving with aquaforte; characteristic values with aquatint were the aimed direction.

Rich visual possibilities the technique offers were filtered through simplicity and fineness to obtain sound and measured meanings. Moreover, if engraving techniques are worked up they can be application areas offering various alternatives. Within these variations, the artist can be aware of the own picture language. Another reason to choose the technique is that the created work can be duplicated without losing the original value.

On the plates which are ready for printing, black colour was used for test printings. This was necessary to see the light-dark values of the work. The results were according to the sketches, which were prepared at the beginning.

On the next step, tests on colour prints were made. The important point here is to select the colour, to use it on the right spot and to see the effect when they come together.

Different colour tests were made for the same compositions. Chosen colours and colour understandings at these tests are completely individual. The balance, space, accent in the composition changed together with the colours.

Preferred colours for compositions; similar colour series (yellow, orange, red-yellow, ochre, brown) and additional colours are (blue-orange, red-green)

If warm colours (red, orange, yellow) are in a form where they should not be in the foreground in the picture, cold colours (blue-green) are used.

If inspected from the part of tissue, two different tissues can be seen in the projects. Difference in tissue is formed by various methods of work. They can be grouped as linear tissues worked with aquaforte and characteristic tissues worked with aquatint. Tightness and density of used tissue will cause a dark tone effect; looseness in tissue will cause a light tone effect. The tissues vibrate and form a moving area within a still form. That way the composition obtains liveliness. Linear tissues give direction to the form and characteristic tissue arises a feeling of touch. In compositions there are more tissue areas than flat areas.

In order to achieve the desired effect on the project, tissue was an important factor. With the possibilities of techniques, the desired tissue effect was obtained.

The aim of the implicit is to make sure that the observer looks at the painting order and thinks. The observer should make up his own mind and develop meanings.

Ciphered messages should reflect from metal to paper an than to the observer.

As a result the plastic problem in the work; original projects implicating imaginary and symbolic means of engraving techniques.

1. GİRİŞ

Yaratılan her yeni, bulunacak yenilerin başlangıcıdır. Bizi ve imgemizi görüntünün öte yüzüne alıp götürür. Sanat adına yaratılan her eser de, yenilerinin başlangıcıdır. Her yapıt diğerine yeni bir kapı aralar.

Sanat konusunu yaşamdan ve doğadan alır. Eski çağlardan beri, sanat insanoğlunun kendini anlatma yollarından en evrenselidir.

Sanat eseri belirli bir düşünce ya da ideali dile getiren mesajlarla yüklüdür. Her sanat akımı, mesajını farklı şekilde ifade etmeye çalışır.

Sembolik bir anlatımda görünenin ötesindekini görür. Yani, gerçekliğin görünümüleri arkasına gizlenen şeyi, gözün erişemediği dünyayı buluruz.

Sembolik ve imgesel anlatım dili sanata yeni anlamlar, yeni biçimler ve farklı bakış açıları kazandırmıştır.

Son yıllarda daha çok sanatçının uyguladığı Özgün Baskı Teknikleri, görsel açıdan yeni anlatım imkanları sunmaktadır. Bu çeşitlilik içinde sanatçı kendi resim dilinin bilincine varabilmektedir.

2. ÖZGÜN BASKI KAVRAMI

Tarih boyu resim bir çok teknikler kullanılarak yapılmıştır. Bu tekniklerden biri de özgün baskı resimdir. ⁽¹⁾

Baskı kavramı yüzyıllarca geriye gittiği halde, özgün baskı kavramı son yüzyıl içinde oluşmuştur. ⁽²⁾

Özgün baskı resim, temelde estetik değerler bakımından diğer tekniklerle aynıdır. Onlardan ayrılan bazı farkları vardır. Bu farklardan biri yapılan resmin çoğaltılması, diğeri de kullanılan tekniklere göre değişik bir etkiye sahip olmasıdır. Özgün baskı resim kalıp kullanılarak çoğaltma esasına dayanır. ⁽³⁾

Özgün baskı; genel gereklilikleri aşağıda belirtilen sanat yapıtlarıdır:

1. Sanatçı baskıyı yaratmak amacıyla esas imgeyi plaka, metal, düz yüzeyli bir taş, düz bir tahta, muşamba ya da benzeri bir malzeme içine, üstüne yapmıştır.
2. Baskı yukarıda sayılan malzemeler kullanılarak yapılır. Baskı işlemini ya sanatçı bizzat yapar ya da onun talimatıyla ve onun yöntemleriyle bir usta baskıcı tarafından yapılır. Tüm baskı işlemini sanatçı yönlendirir ve basım sırasını takip ederek bu sıraya göre baskıları numaralar ve imzalar.

Bu belirtilen gerekliliklere uyan baskı sanatçının amacının doğrudan ifadesidir ve özgün bir sanat yapıtıdır. ⁽⁴⁾

BASKI ADEDİ (EDİSYON)

Tek bir desenden çıkarılan baskı sayısının tümüne baskı adedi (edisyon) denir. Üst kısımdaki sayı baskı sıra numarasını, alt kısımdaki sayı baskı adedini gösterir.

¹ Mür. İçm., s. 9

² Öz. Baskı Urant, s 1

³ Kazı Resim, s 9

⁴ Özgün Baskı, s. 1

BASKI ADEDİNİN BOYUTU

Baskı adedi bir ölçüde kullanılan tekniğin zorluğu ile sınırlıdır. Çağdaş sanatçılar, genellikle baskı adetlerini 30-50 baskı ile kısıtlar ve özellikle kendisi basar. 100'den az adetli baskılar küçük adetli baskılar olarak kabul edilir. Ortalama baskı adedi 150-200 baskıdır. Özgün baskının değeri genellikle az oluşuyla belirlenir; fakat niteliğinin baskı sayısı ile hiç bir ilgisi yoktur.

BASKI

Bir çok baskı profesyonel basımcılar tarafından yapılır. Bunun yapıtın özgünlüğü ile bir ilgisi yoktur. Esas ölçü sanatçının baskı malzemesini basılır hale getirinceye kadar kendisinin yapmış olmasıdır. Baskı işlemi güç bir iştir. Genellikle bir el presi kullanılır; titizlik, dikkat, vakit ve sabır isteyen bir işlemdir.

İPTAL EDİLMİŞ PLAKA VE KALIPLAR

Baskı adedi tamamlanınca plaka iptal edilir. Sanatçı plakanın bir yerine işaret koyarak iptal işlemini gösterir. Gerçekte iptal işlemi plaka ve kalıpların basılmaz hale getirilmiş olmasıdır.

TEKRAR BASIM

Zaman zaman iptal edilmiş plakalarla baskıların yapıldığı görülür. Bu baskılar sanatçının asıl plakalarından yapılıp; özgün olmakla beraber, sanatçı denetimi olmadığından imzalı ve numaralı baskılardan daha az değerlidir.

İMZALI BASKI

İmza yapıtın sanatçıya ait olduğunun ifadesidir. Eskiden bir çok baskıda plaka ve kalıp üzerindeki kazınmış imzadan yararlanılırdı. Bunu günümüz sanatçıların yapıtları kurşun kalem ile tek tek imzalamasından özgünlük açısından ayırabiliriz.

BASKININ DOĞRULANMASI

Bir özgün basımın her baskısı, deneme, durum, ara ve sanatçı baskıları da içinde olmak üzere sanatçı tarafından işaretlenmeli ve imzalanmalıdır.

DENEME BASKILARI

Çizginin tam sonuca ulaştığı; rengin araştırıldığı baskılardır. Bu baskıların sol alt köşesine “Deneme Baskısı” (Eprevve d’essai) yazılır.

DURUM BASKILARI

Çoğu zaman deneme baskısı ile karıştırılır. Durum baskıları sanatçının kalıp hazırlanırken ulaştığı sonucu görebilmesi için basılır. “Durum Baskısı” (Eprevve d’état) yazılır.

ARA BASKILAR

Sanatçı ve basımcının hatalı bulduğu baskılar “Ara Baskı” lar olarak adlandırılır. (Eprevve de passe) yazılır.

SANATÇI BASKISI

Genellikle bir baskı serisinin yüzde onu sanatçı koleksiyonuna ait olmalıdır. Bu baskıların sol alt kenarındaki numaralama yerine “Sanatçı Baskıları” (Eprevve d’artiste) yazılarak; sanatçıya ait olduğu belirlenirler ve satışa sunulmazlar.

ÇEŞİTLEMELER

Yapıtın grafizmini değiştirmeden renklerin değiştirilmesiyle elde edilen baskılardır.

ÇOĞALTILMIŞ ÖZGÜNLER

Bunlar da çeşitlemelerdir. Ancak, her baskıda renkler değiştirilir. Böylece, çok sayıda değişik etkiye ulaşabilir.

2.1. BASKI RESMİN TARİHÇESİ VE SANATÇILARI

Eski dönemlerden beri ressam olan sanatçılar özgün baskı tekniklerinden yararlanmışlardır. Bu bölümde resim sanatının tekniklerinden biri olan baskı resim üzerine çağımızın büyük ustalarından örnekler sunarak, bilgi verilecektir.

Antonio Pollaiuolo baskı tekniğini uygulayan ilk büyük sanatçılardandır. 15.yüzyılın ikinci yarısında eserler vermiştir. Çelik kalemi (burin) büyük bir ustalıkla kullanmıştır.⁽¹⁾

Resim 1. Antonio POLLAIVOLO. Çıplak Adamların Savaşı⁽²⁾

İtalyan okulunun kazı resim sanatçılarından olan Ardea Mantegna ve Pollaiuolo eserlerinde figürleri sert çizgilerle çerçeveleyerek, ortaya çıkan yüzeylere eğik taramalar ilave ederek çalışmışlardır. Figürler eski Yunan ve Roma heykellerini hatırlatmaktadır.

Kazı resim Almanya ve Flandr'da ise İtalyan okulundan oldukça farklı bir yolda geliyordu. Çizgi ile sağlanan gölgelemeler daima formları takip ediyor, gölge ile

¹ Kazı Resim, s.73

² Kazı Resim, s.76

ışık farkını belirleyen çapraz taramalarla doku çeşitlemeleri sağlanıyor; ince, hassas noktalamalarla yüzey zenginleştiriliyordu.

15. yüzyılın ikinci yarısında E.S imzası ile tanınan kuzeyli sanatçı kazı resimde parlak örnekler vermiştir.

Almanya’da Martin Schongaver ise kazı resmi teknik yönden geliştirip; canlı, kıvrak, anlamlı çizgiler ve ince çapraz taramalarla zenginleştirmiştir.

Resim 2. Martin SCHONGAVER, İsa’nın Doğuşu-1475-¹

¹ Sanatın Öyküsü, s.214

Albrecht Dürer (1471-1528) baskı resim teknikleriyle çalışmış en büyük sanatçılardandır. Tahta baskı, bakır üzerine kuru kazı ve asitle yedirme tekniklerini kullanmıştır. Çizgi, nokta ve çapraz taramanın bütün imkânlarını kullanan Dürer, ayrıntıları titizlik ve incelikle çalışmıştır

Dürer, asitle yedirme tekniğini (etching) de kullanmıştır. O, gravür tekniği ile büyük yapıtlarını vermiştir. Gravürün anlatım olanaklarını genişleterek sanatçılara yeni olanaklar sunmuştur. A.Dürer gibi gözlem gücü yüksek bir sanatçı başarısını dehasına ve emeğine olduğu kadar, doğayı ve insanı iyi tanımasına, gözleme ve inceleme gücüne borçludur. Dürer'in gravürlerinde yaşamın ve insanın büyüklü ve şiirsel gerçek bir anlatımı vardır. Bu nedenle A.Dürer büyük bir anlatım ustasıdır. Pek az sanatçı gravürle insan yüzündeki incelikleri, içsel derinlikleri onun kadar anlatabilmiştir. Bu teknikle 1498'den 1506'ya kadar en tanınmış eserlerini yaratmıştır. İnsan yaşımı, Meryemin çektikleri, melankoli, şövalye ve ölüm, kendi portresi ve pek çok değerli eseri yaratmıştır.

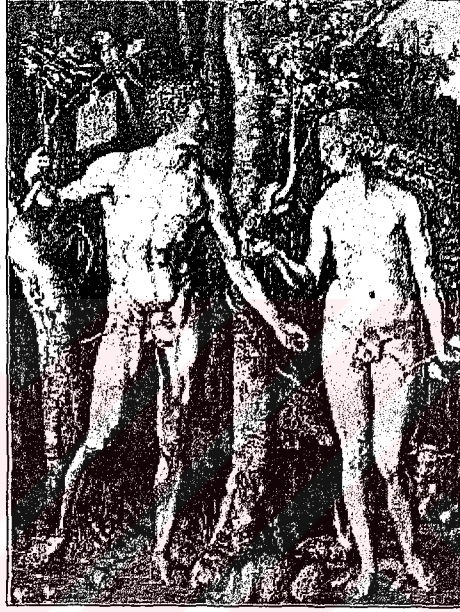

Resim 3. Albercht DURER. Aziz Mikael'in ejderle savaşı-1498-¹

¹ Sanatın Öyküsü, s.263

İlk önemli yapıtlarından birisi, Yahya'nın Vahyi için yaptığı bir dizi büyük tahta baskılardır. Bu yapıtlarda mahşer gününün ürkütücü görüntüleri ve mucizeleri büyük bir ustalıkla görselleştirmiştir. ⁽¹⁾

1500 yıllarında Rönesans'ın ruhuna uyarak insan oranları sorununa eğildi. İnsan güzelliğindeki gizemi, akıl yoluyla bulunmuş ideal bir biçimde sunmayı amaçladığı Âdem ile Havva adlı ünlü oymabaskısı bu çabalarının bir ürünüdür.

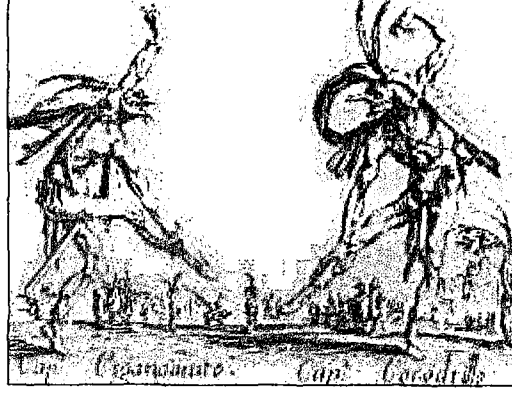
Resim 4. Albercht DURER. Âdem ve Havva-1504.²

Kazı resim kısa zamanda bir çok sanatçı tarafından benimsenmiştir. Gravür tekniği ile 17. Yüzyıldan 20. Yüzyıla kadar yağlı boya tabloları kopya ederek çoğaltma yöntemleri ağır basmıştır.

¹ Sanatın Öyküsü, s. 262

² Sanatın Öyküsü, s. 267

17. yüzyılda Fransa’da Jacques Callot ve Clayde Lorrain adlı sanatçılar baskı resim tekniği ile eserler vermişlerdir.

Resim 5. Jacques CALLOT. İki İtalyan Palyaçosu-1622.¹

Jacques Callot eserlerini metal üzerine asit oyma tekniği ile vermiştir. Callot’un baskı resimlerini insanlığın çılgınlıklarını imgeleştirmek için kullanıyordu.

17. yüzyıla kadar kolay bir oyma tekniği olarak kabul edilen asitle yedirme tekniği (etching), bu devirde önem kazanmıştır. Böylece sanatçılara yeni çalışma olanakları sağlamıştır. ⁽²⁾

17. ve 18. Yüzyılda Hollanda’da kazı resim teknikleri kullanarak eserler veren en önemli sanatçılar Rubens, Vandyke ve daha sonraları Rembrandt’tır.

Bu grubun en büyük ustası Rembrandt’tır. Asitle yedirme tekniğini kullanarak portrelerinde insan yüzünün ifadelerini araştırmış; dini konuları çalışmıştır.

¹ Sanatın Öyküsü, s.299

² Kazı Resim, s.78

Resim 6. REMBRANDT. İsa'nın dinsel öğüdü –1652.¹

Rembrandt'dan günümüze 300 kadar asitle çalışılmış kazı resim kalmıştır. İlk devirlerinde sadece dağlama tekniğini kullanan Rembrandt, sonraları kuru kazıma tekniği ile çalışmıştır.

Resim 7. Francisco GOYA. This is Worse –1810-20²

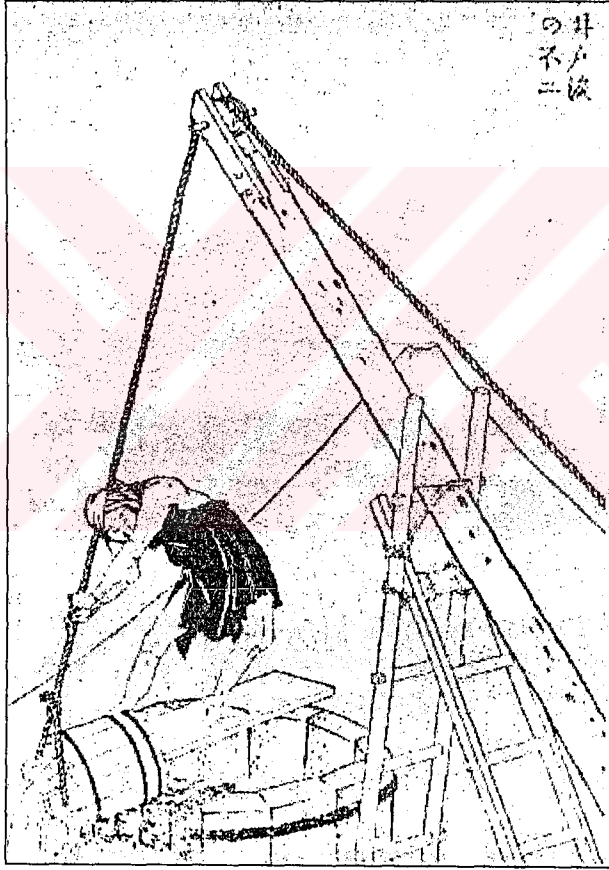
¹ Sanatın Öyküsü, s.335

² Modern Prints and Drawings, s.14

18. ve 19. Yüzyılda İspanya’da Francisco Goya aguatint tekniğini ustaca kullanarak eserler vermiştir. Goya’nın oymabaskıları çoğunlukla büyücü kadınları ve gizemli karaltıların hayali görüntüleridir. Kimi zaman da onun kişisel kabuslarına biçim verirler, (1)

18. yüzyılda gravür tekniği ile çalışan İtalyan Bartolozzi ve Fransız Leprince bu yüzyılın başarılı sanatçılarıdır.

Japon sanatçılar 18. yüzyılda, Uzak Doğu sanatının geleneksel motiflerini bırakmışlar, renkli tahta baskılarına konu olarak halk yaşamından sahneler seçmeye başlamışlardı. Hokusai ve Utamaro gibi sanatçıların meydana getirdiği eserler modern batı sanatını geniş ölçüde etkilemiştir. (2)

Resim 8. HOKUSAI. Fujiyama’nın Yüz Görünümünden-1834.³

¹ Sanatın Öyküsü, s. 384

² Sanatın Öyküsü, s. 416

³ Sanatın Öyküsü, s. 417

18. yüzyılın sonlarına doğru Alman Alois Senecuder tarafından başka bir baskı tekniği bulundu. Bu baskı tekniğine Taş Baskı (Litograf) denildi. 19.yüzyılın başlarında önemli gelişmeler göstererek yaygınlaştı. Endüstri alanında hizmet verdi.

Resim 9. Honore DAUMIER. Yeni Gerçekçi Okulun Alaya Alınışı-1859.¹

Resim 10. Honore DAUMIER. The Witnesses-1872.2

¹ Sanatın Öyküsü, s. 423

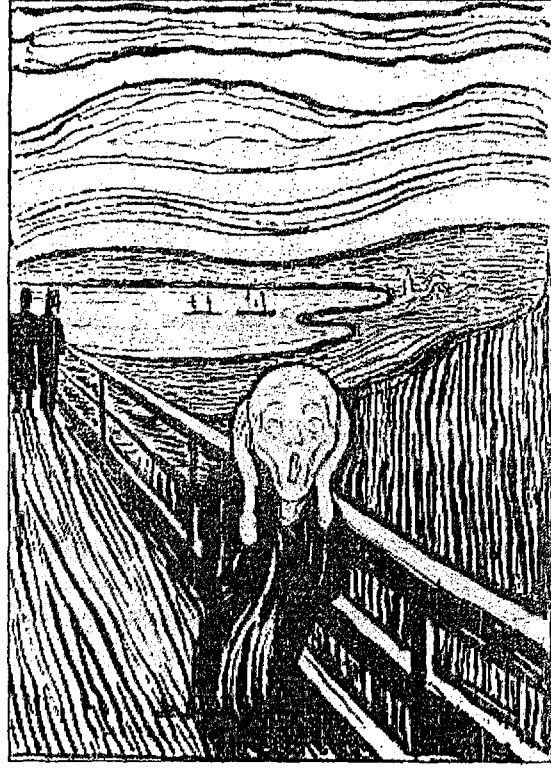
² Modern Prints and Drawings, s.20

19. yüzyılın başlarından günümüze Goya, Delacroix, Daumier, Lautrec, Munch, Picasso, Chagall, Matisse gibi resim sanatının önde gelen adları sanatsal litografinin uygulayıcıları olmuşlardır.

Resim 11. Toulouse LAUTREC. Afiş-1892¹

¹ Sanatın Öyküsü, s. 427

Resim 12. Edvard MUNCH. Çığlık-1895.¹

Serigrafi başlangıcı 17.yüzyıla kadar giden bir basım tekniğidir. İlk kez Uzak Doğu'da Çin ve Japonya'da uygulanmaya başlanmış olan bu yöntem, Avrupa'ya ancak iki yüzyıl sonra ulaşabilmiştir.

Avrupa'da 1590'lı yıllardan başlayarak Pablo Picasso, Fernand Leger, Dufy, Georges Bragues gibi büyük ressamların ilgisini çeken serigrafi özellikle, 1960'lı yılların Pop Art, Op Art gibi sanatsal yaklaşımlara yanıt veren bir teknik olmuştur.

Rauschenberg, Andy Warhol gibi sanatçılar fotografik imgeyi her türlü yüzeyde kullanabilmelerine olanak tanıyan serigrafiden yararlanmışlardır. Vasarely ise

¹ Modern Prints and Drawings, s. 130

evrensel estetiğini yaygınlaştırmada en uygun yöntem olarak serigrafiyi benimsemiştir.⁽¹⁾

Resim.13. Andy WARHOL. Marilyn Monroe-1962.²

¹ Atatürk Eğ. Fak. Res. Böl. Özgün Baskı Resim Ders notları

² Modern Sanatın Öyküsü, s. 303

2.2. TÜRKİYE'DE ÖZGÜN BASKI RESİM

Ülkemizde ilk kez 1830 yılında İbrahim Müteferrika tarafından “Tarihî Hindî Gerbi” adlı kitaptaki resimlerin basılması için yüksek baskı tekniğinden yararlanmıştır. ⁽¹⁾

1882 yılında Güzel Sanatlar Akademisinin (Sanayi-i Neffise Mektebi) açılışında bir gravür (hakkaklık) bölümü de kurulmuştur. Ancak o bölümden yetişenlerin eserleri ve isimleri günümüze gelememiştir.

Yüzyılımızın ilk on yılı içinde ressam Hoca Ali Rıza'nın çizgi resimleri taşbaskı (litografi) tekniği ile çoğaltılarak askeri ve mülki rüştiye öğrencilerinin resim derslerinde yararlandığı albümler halinde yayınlanmıştır. Bu resimleri özgün baskı resim sanatımızın ilk örnekleri olarak kabul edebiliriz. ⁽²⁾

Özgün baskı resim, Türk Resim Sanatının çok genç bir dalıdır. Türkiye’de en erken kullanılmaya başlanan baskı tekniği taşbaskı (litografi) tekniğidir.

Güzel Sanatlar Akademisi adını alan Sanayi-i Nefise Mektebi 1936 yılında programlarında önemli yenilikler yapmıştır. Gravür Atölyesi yeniden açılmış ve Leopold Leavy'nin asistanı Sabri Berkel bu atölyenin başına getirilmiştir. 1948 yılına kadar bu atölyede gerçek anlamda özgün baskı resimler yapılmıştır. 1948 Akademi yangınında presler zarar gördüğünden, atölye kapanmış, ancak 1960'lı yıllarda yeniden öğrenime açılabilmiştir. ⁽³⁾ Prof. Sabri Berkel ve Fransız sanatçı Leopold Leavy'nin öğreticiliği ile başlayan gravür çalışmaları, ancak son 25 yıl içinde belirgin bir gelişme göstermiştir. Tekniğin yayılıp sevilmesinde, gravür çalışma imkânlarının çoğaltılmasının payı büyüktür. ⁽⁴⁾

1960 yılında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda bir Grafik Sanatlar Bölümü ve bu bölümde bir özgün baskı resim atölyesi açılması bu alandaki çalışmalara yoğunluk ve yeni olanaklar kazandırmıştır.

¹ Temel Sanat Eğitimi, Grafik Resim, s. 134

² Sempozyum 83, s. 22

³ Sempozyum 83, s. 23

⁴ Bilim Birlik Başarı Dergisi, s. 16

Özgün baskı sanatçısı Mustafa Aslier tarafından kurulan bu atölye pek çok sanatçının özgün baskı çalışmasına imkân hazırlamıştır. Türkiye’de başka pres bulunmadığı için Bedri Rahmi Eyüboğlu, Aliye Berger, Cihat Burak ilk metal gravürlerini bu atölyede basabilmişlerdir. ⁽¹⁾

Bugünün özgün baskı sanatçılarından Erol Deneç, Mustafa Pilevneli, Ergin İnan, İsmail Türemen, Fevzi Karakoç, Kardi-Filiz Özayten, Sabiha Erengönül, Uğur Üstünkaya ilk kez bu atölyede özgün baskı çalışmaya başlamışlardır.

1960’lı yıllardaki bu çıkış Türkiye’de özgün baskı resmin patlama şeklindeki gelişiminin başlangıcı olmuştur. Aynı yıllarda Akademide, yeni atölyeler ve presler devreye girmiş, bu alanda kurumlararası bir yarışma başlamıştır. Bugün bu kurumların yetiştirdiği pek çok sanatçı özgün baskı resim eserler yaratmaktadır. ⁽²⁾

1970’li yıllarda Ankara’da Gazi Eğitim Enstitüsü’nde de özgün baskı atölyesi kurulmuştur. Bugün resim öğretmeni yetiştiren kurumlardaki atölyelerle beraber sayı daha da çoğalmıştır. Bu arada özel kurumlarda faaliyet gösteren özgün baskı atölyeleri ve müzeler bünyesindeki özgün baskı atölyeleri ile olanaklar gün geçtikçe çoğalmaktadır. Ayrıca sanatçıların bir çoğunun özel özgün baskı atölyesi mevcuttur.

Sonuç olarak, günümüzde özgün baskı tekniği ile çalışan sanatçılar ve bu alana olan ilgide önemli bir artış söz konusudur. Bunda tekniğin tanınmasının, çalışma ortamlarının fazlalaşmasının büyük payı vardır. Bugün ressam sanatçıların bir çoğu özgün baskı resim teknikleri ile eserler vermektedir.

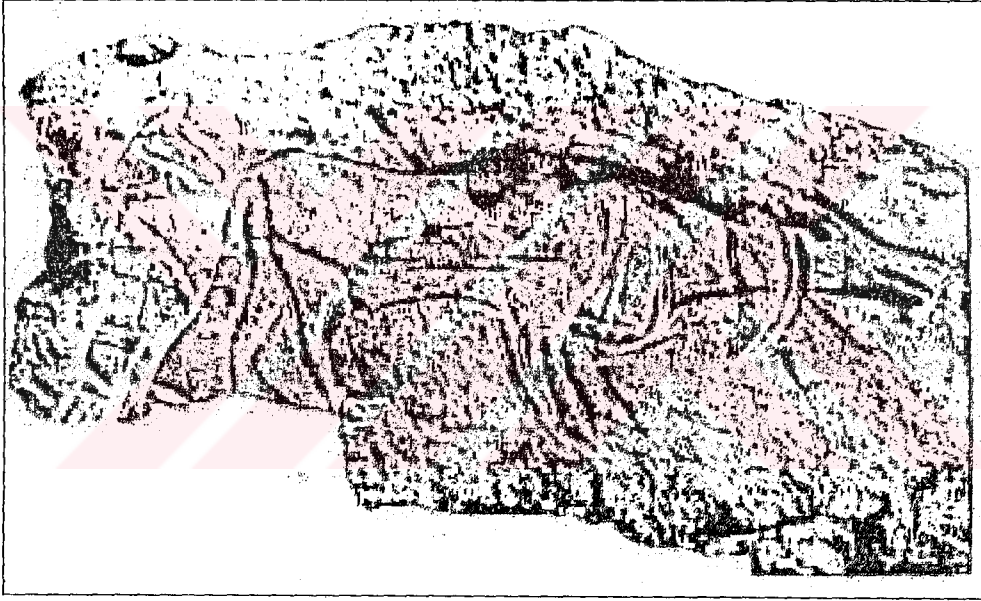
¹ Bilim Birlik Başarı Dergisi, s. 16

² Sempozyum 83, s. 23

2.3. ÖZGÜN BASKI RESİM TEKNİKLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Tarihboyu resim bir çok teknikler kullanılarak yapılmıştır. Bilinen ilk baskı örneği mağara devrinde insanların avladıkları hayvanların kanlarıyla ellerini duvarlara bastırmak suretiyle yaptıkları baskılardır. Bu baskı türüne mono tipi ve yüksek baskı örnek gösterilir.⁽¹⁾

Sert bir yüzeye çizgiler oyarak desen yapma yani kazı resim, sanatın en eski tekniklerindendir. İnsanın sert cisimler üzerine desen oyma eğilimi paleolitik devirden beri görülmektedir. Kaya, boynuz ve kemik gibi malzemeler üzerine sivri bir aletin çekiçlenmesiyle meydana getiriyorlardı.

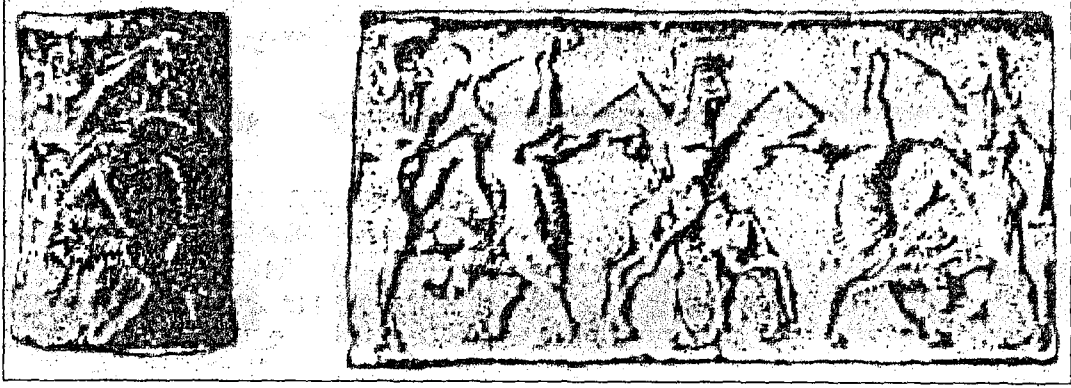

Resim 14. Fezzan (Afrika) Tarih öncesi kaya oyması.²

¹ Özgün Baskı Tek. Ders notları İTÜ

² Kazı Resim, s. 73

Yüksek baskı en eski teknikleridir. Sümerler oyulmuş silindir mühürleri kil üzerinde döndürerek baskı tekniğini kullanıyorlardı. Bu mühürler ahşaptan yapılıyordu. Yüksek baskıya örnek olarak gösterilir. ⁽¹⁾

Resim 15. Sümer mühürü ve baskısı. Ters oyma.²

Yakın Doğu'da ve Mısır'da ağaç mühürler M.Ö 3000 yıl önce kullanılmıştır. Çin'de 4.yüzyılda adres kalıpları mürekkeple kağıtlara basıldı. Yine Çin'de 8.yüzyıldan bu yana ağaç baskıların yapıldığı biliniyor. ⁽³⁾

Tarih boyunca metal ustaları silah, zırh, at koşumları, çeşitli ev eşyası ve takı gibi altın, gümüş veya bronzdan yapılmış değişik madenleri sivri aletlerle oyarak süslemişlerdir. Yaptıkları işlerin etkisini görebilmek için oydukları desenleri yumuşak kil üzerine basmış olabilirler. Asıl baskı resim ise kağıdın icadını bekleyecektir. Kağıdın bulunuşu ile bugünkü baskı resmin temelleri atılacak, dolgun el yapısı kağıt, yoğun siyah mürekkep gibi malzemelerle yapılan baskılar, yepyeni bir anlatım tekniği olacaktır. ⁽⁴⁾

¹ Kazı Resim, s. 72

² Kazı Resim, s. 74

³ At. Eğ. Ens. Resim İş ders notları, s. 5

⁴ Kazı Resim, s. 72

Kağıt İsa'dan 100 yıl sonra Çin'de bulunmuştur. Aynı yıllarda Semerkant'ta ipet kozasından “kaget” adı altında yazı yazmaya özgü tabakalar dokuyan ve bunu boya kabul edecek hale getirmek için işleyen imalathanelere rastlıyoruz. Dilimizdeki “kağıt” sözcüğü de bu kökten gelmektedir.

Çin'de bulunan kağıt ancak 7 yüzyıl sonra Mısır ve Anadolu dolaylarına 1.100-1.200 yıl sonrada Avrupa'ya geçerek yayılmıştır.

İlk bilinen gravürler XV.yüzyılda Ren kıyılarındaki ağaçlara kazılarak yapılmış olan figürlerdir.

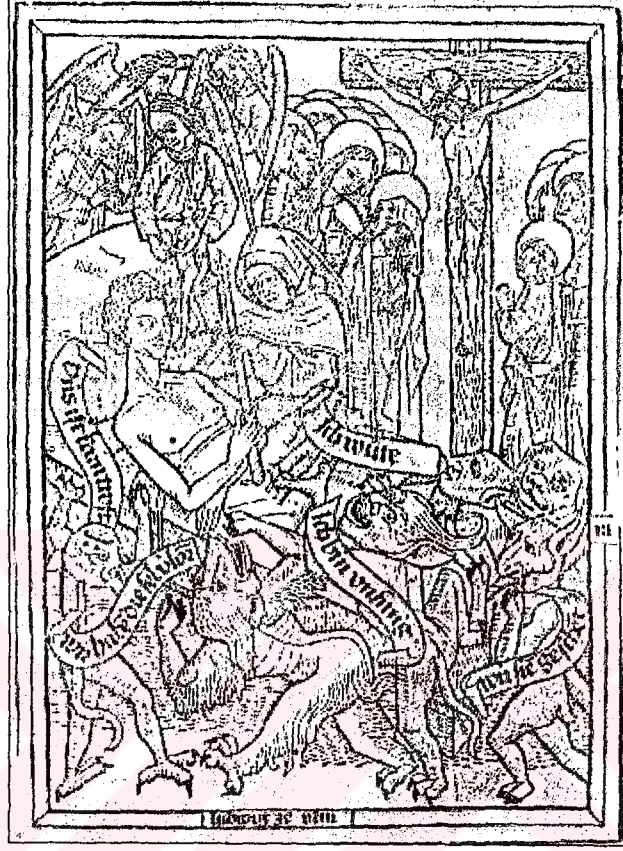
XV. yüzyılın yarısına doğru, Almanya'da çok önemli bir teknik bulgu gerçekleştirildi. Bu gelecekte insanlığın ve sanatın gelişimine kesin katkısı olacak baskı tekniği idi. İmge basımı, kitap basımından çok önceleri gerçekleşmişti. Yolculara dağıtmak için veya özel bir dini bütünlük amacıyla aziz figürlü ve dua metinli kitapçıklar basılmıştı. Kullanılan teknik şöyleydi: Bir tahta parçasının, baskıda beyaz çıkması istenen yerler kazılıyor, böylece siyah çıkması istenen yerler ince bir kabartma tabaka oluştuyordu. Oyulmuş tabaka, bugün kullandığımız lastik mühürlere benziyordu. Yağ ve kurumdan oluşan matbaa mürekkebi sürülmüş kalıp, kağıdın üzerine konarak bastırılıyordu. İmgelerin basımı için kullanılan bu ilkel tekniği “tahta baskı” (woodart) denir. Bu yolla basılmış kitaplara, “tahta baskı kitap” (black-book) denir. Aynı yöntemle, oyun kağıtları, karikatürler ve dinsel imgeler basıldı. ⁽¹⁾

Alman Johan Guttenberg'in, 1430 yılında yaptığı buluşla tahta kalıplar terk edildi. Ayrı ayrı harf kalıplarını yanyana getirerek sayfa yapıyor, bu sayfayı bastıktan sonra harf kalıplarını yeni sayfaların düzeninde yeniden kullanıyordu. Tahta kalıplar yalnızca kitap resimlemekte kullanılıyordu.

Tahta baskı, bütün imkanlarına rağmen, imgelerin üretiminde yine de oldukça kaba bir araçtı. Ayrıntılara ve hassas çizgilere olanak tanımıyordu. Bunun içinde dönemin ustaları daha ince etkiler yaratabilen bir başka yol seçtiler: Ağaç yerine bakır kullanıldı. Bakır baskısı (copper-plate) yöntem olarak tahta baskıdan daha farklı idi. Bakır levhaların üzerine en ince ayrıntıları tığ kalemle oyabiliyorlardı.

¹ Sanatın Öyküsü, s. 212

Çukurlaşan yerler boya alıyor ve baskı yoluyla kağıda aktarılıyordu. Teknik açıdan tahta baskının tam tersi idi. ⁽¹⁾

Resim 16. Doğru insanın can çekişmesi. Ulm'de resimlenen tahta baskı-1470.⁽²⁾

15. yüzyılda Almanya ve İtalya'da kullanılan kalburlama metodunda, madeni levhanın üzerinde sayısız noktacılar meydana getiren bir teknik kullanılıyordu. Bu oyuklar çekiçle oyularak yapılıyor ve boyanan levhanın üzerine kağıdın bastırılması ile elde edilen baskılarda oyuntular beyaz, diğer kısımlar siyah olarak çıkıyordu. Aynı levha, oyukları mürekkeple doldurulup, yüzeyi temizlenerek

¹ Sanatın Öyküsü, s. 214-215

² Sanatın Öyküsü, s. 213

basıldığında tam tersi çıkıyordu. Bu tür baskıyı çukur baskının (intaglio) kaynağı olarak kabul edebiliriz. ⁽¹⁾

Resim 17. Alman Okulu, Kalburlama (crible) 15. Yüzyıl. ⁽²⁾

Asitle yedirme tekniğini (etching) 13.yüzyılda silah ve zırh yapımcıları kullanıyordu. Bu ustalar balmumu ile kapladıkları maden üzerinde sirke ve tuzla aşındırma işlemini uyguluyorlardı. Tarihi bilinen ilk aside yedirme baskıyı 1513'te İsveçli ressam Urs Graf demir levhalarla gerçekleştirdi.

¹ Kazı Resim, s. 72

² Kazı Resim, s. 74

Resim 18. James ENSOR, The Scavenger, Etching,-1896.⁽¹⁾

17.yüzyıla kadar kolay bir oyma tekniği olarak kabul edilen asitle yedirme (etching), bu devirde önem kazanmıştır. Kol kuvveti yerine asitin kemirmesi ile elde edilen çizgiler, levhanın yüzeyinde istenilen yerlerde aşınmış alanlar, sanatçılara yeni imkânlar sağlamıştır. ⁽²⁾

17.yüzyılda İngiltere, Fransa ve Hollanda'da gelişen kazı resim okullarında gravürde resim etkisi yaratacak yöntemlerin aranmasına devam edildi. Yumuşak ve dolgun dokular sağlayan leke baskı (agua tinta) ve siyah tarz (mezzotint) teknikleri ilk bu devirde kullanılmıştır. ⁽³⁾

¹ Modern Prints and Drawings, s. 134

² Kazı Resim, s. 78

³ Kazı Resim, s. 81

Resim 19. Pablo PICASSO Portreit of Vollard, Aguatint-1936.⁽¹⁾

¹ Modern Prints and Drawings, s. 109

Resim 20. Francisco GOYA, Dev Mezzotint-1820.⁽¹⁾

18.yüzyılın sonlarına doğru Alois Senefevder Almanya’da başka bir baskı tekniği buldu. Bu baskı tekniğine-TAŞ BASKI- (Litografi) denildi. Düz baskı yöntemidir. Su ve yağın karışmaz özelliğinden faydalanarak gerçekleştirilir. Düz baskı levhası üzerine çizilmiş desen yağlandıktan sonra levha satılır; ıslak alanların emiciliği olmadığından dolayı boş kalır.

¹ Sanatın Öyküsü, s.386

Resim 21. Vincent VAN GOGH, At. Eternity's Gate, Lithography-1882.⁽¹⁾

Uzak Doğu'da, Çin'de ve Japonya'da başka bir teknik kullanılmaktaydı. Serigrafi başlangıcı 17.yüzyıla kadar giden bir basım tekniğidir. Uzak Doğu'dan Avrupa'ya ancak 2 yüzyıl sonra ulaşabilmiş ve dokumaları basım yoluyla süslenmesinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu teknik ipek yardımı ile uygulanır.

Teknolojisini İngiltere ve ABD'de yüzyılımızın ilk yarısında bütünleyen serigrafinin kağıt üzerine uygulanmasını da ABD'deki öncülerine borçluyuz.⁽²⁾

Linol baskı 20.yüzyıl başlarında ortaya çıkmıştır. Uygulanması kolay olduğundan pek fazla teknik yöntem istemez. Linolyum parçası üstünde çevresi oyularak

¹ Modern Prints and Drawings, s. 47

² At. Eğ. Fak. Baskı Resim ders notları

(rölyof) kabartılı resim oluşturulur. Üzeri mürekkeple kaplanır. Oyulan yerler mürekkep olmadığı için desen olduğu gibi kağıda geçer.

Özgün baskılar çeşitli tekniklerle uygulanmaktadır. Ve bu teknik farklılıklar sayesinde sınıflandırılmaktadır:

- 1-) Yüksek Baskı a) Ağaç baskı
b) Linol baskı

2-) Alçak Baskı (Gravür)

a) Kuru kazı teknikleri

b) Islak Kazı Teknikleri

(Line Engraving) - Çizgisel Oyma

Aguaforte

- Sert Vernik Tekniği

(Pointe-Seche) - Iğne Kazı

Aguatinta

- Tozlama, Leke Baskı

(Mezzotint) - Siyah Tarz

Soft ground etch

- Yumuşak Vernik Tek.

Relief etching

- Tümsek Kazı Tekniği

Lift ground

- Şekerli Vernik Tekniği

3-) Yüzey Baskı Litografi (Taş Baskı)

4-) Ara Baskı a) Serigrafi (İpek Baskı) b) Şablon Baskı

5-) Diğer Uygulamalar a) Monotipi b) Cam Baskı

2.4. METAL BASKI (GRAVÜR) TEKNİKLERİ

Metal üzerine uygulanan gravür; çukur baskı yani alçak baskı sistemi içinde yer alır. Kazımalar metal üzerine yapılır. Kırmızı bakır, çelik, çinko, pirinç ve kalay de kullanılır. En çok kullanılan metaller bakır ve çinkodur.

Metalden özgün baskı resim kalıbı hazırlama tekniği resmin kalıba çelik uç ve kalemler kullanılarak elle kazınması veya kalıbın kimyasal eritme ile oyulması şeklinde uygulanır. Resimleme ayna görünümündedir. Sol sağ biçimindedir. ⁽¹⁾

Metal levhalar 0.5-2 mm kalınlıklarında ve düz yüzeyli olmalıdır. Yüzleri oyma veya kazımadan önce ince su zımparası ile düzgün ve parlak duruma getirilmelidir. Metal plakanın kenarları 45° lik açı olacak şekilde eğelenir. Ayrıca keskin kaşe uçları da yuvarlatılır.

Şekil 1. Metal Gravür Baskı Aşaması.⁽²⁾

¹ Temel Sanat Eğitimi - Grafik Resim, s. 137

² Initiation Ala Gravüre

Kalıp yüzünün çelik uç ve kalemlerle, elle kazınması oldukça zordur. Özel oyma uçları ile çeşitli görünümde izler metale kazınabilir. Yine özel aletlerle noktalar, dokular ve çizgi demetleri de metal yüzünde çukurluk olarak elde edilir. Kazınan kalıpların çukurluklarına tamponla veya parmakla ezilerek baskı boyası verilir. Yüksek yüzeyde kalan boyalar önce tarlatan, sonra kağıt veya el ayası yardımı ile silinir. Boya yalnız çukurluklarda ve çapak diplerinde kalır. Çukurda kalan boya, nemlendirilerek yumuşatılmış kalınca kağıtlara (180-350 gr) özel preste basılarak geçirilir. Baskı çukurdan yapıldığı için baskı resim tekniğine çukurbaskı (tifdruk) denir.

Kalıplara resim kimyasal eritme (yedirme) yolu ile de aktarılır. Yine çukurbaskı tekniği ile yapılır. Kimyasal eritme için belli ölçülerde sulandırılmış (1 asit, 8 su) nitrik asit çinko levhalarda kullanılır. Bakır levhalarda ise demir klorür eriyiği kullanılır.

Levha yüzeyi aside dayanıklı vernik ile kaplanır. Desen ince uçlu çelik iğne yardımıyla resmedilir. Çeşitli doku ve izler bırakan aletler de kullanılabilir. Kalıp aside yatırılarak desen izleri çukurlaştırılır. Boya verme ve baskı yapılır.

Reçine zerrecikleri yardımı ile çeşitli tonlar ve dokular elde edilir. Kalıbın yedirilmesi aşamasında vernikle kapatma ve silme yolu ile ton ve şekil çeşitlemeleri zenginleştirilir.

Kalıp hazırlanırken yedirilecek yereleri açık bırakacak veya kapatacak çok çeşitli araç gereç ve malzemedan yararlanılabilir. Bu çalışmalar deneme, araştırma yöntemleriyle sürdürülerek hem teknik imkânlar, hem de yeni görsel sonuçlar zenginleştirilir. ⁽¹⁾

¹ Temel Sanat Eğitimi - Grafik Resim, s. 138

Metal üzerinde kullanılan tekniklerin hepsi birbirinden farklı görsel etkiler verir.

Şekil 2. Çelik Kalem, Islak Kazı, İğne Kazı ve Leke Baskı yöntemleriyle çalışılmış örnekler (¹)

KURU KAZIMA

Araç ve gereçler: - Çelik kalem (Burin)

- Miskala (Burnister)
- Sıyrıcı (Scraper)

¹ Initiation Ala Gravure

- Tıgı kalem (Dry Point)
- Dişli bıçak (Mezzotint)
- Dişli makara (Rulet)
- Çengel uç (Draw Tool)
- Biley taşı
- Tel fırça
- Pens veya kargaburun
- Törpü
- Madeni levhalar

KURU KAZIMA TEKNİKLERİNİN UYGULANMASI

* Çizgisel Oyma (Burin-Line Engraving)

Çelik kalem, madeni levha üzerinde düzgün ve derin çizgiler oymak için kullanılan bir alettir. Bu teknikte elde edilen çizgi net, temiz kenarlı ve muntazamdır. Kalemi levha üzerinde dikleştirerek derin ve kuvvetli, levhaya doğru yatırarak ise ince ve hafif çizgiler elde edilir. Bu teknik için bakır levha çok uygundur.

* İğne Kazı (Pointe-sèche)

Bu teknik için kuru uç adı verilen sert ve sivri bir uç kullanılır. Çıplak bakır levhanın çizilmesi ile sert uç, metali çizgi boyunca iki yana yığar. Setr ucun itmesi ile meydana gelen yığılma, mürekkebi tutar ve levha basıldığında çeşitli değerlerden oluşan bir çizgi elde edilmiş olur. Burada önemli olan baskıda meydana gelen çizgiyi çukurların değil, kenarlardaki yığıntının oluşturmasıdır.

* Siyah Tarz (Mezzotint)

Bakır levha üzerinde uygulanır. Baskıda siyah kadife izlenimini veren zengin koyu alanlar elde etmek için levha üzerinde bol miktarda mürekkebin kalmasını sağlayan noktacılar, dişli bıçak (mezzotint) aleti ile uygulanır. Alet dik tutulup bastırılarak ileri geri sallandığında, bıçak ucundaki dişlerin izi, noktacılar halinde bakır levha üzerine yayılır. Nokta kenarlarında oluşan yığıntı zerrecikleri mürekkebi tutarak yoğun koyu alanlar elde edilmesini sağlar. Daha sonra zıt yönde ikinci nokta örtüsü levhayı kaplar. İşlem değişik yönlerde sekiz kere tekrarlanır. Böylece levha çok sık nokta dokusu ile örtülmüş olur. Beyaz ve çeşitli tonlar istendiğinde sıyrıcı

veya miskala aleti yardımıyla noktacıklar yok edilir veya hafifletilir. İstenmeden yok edilen noktacıklar, dişli makara yardımı ile tekrar yapılabilir.

* Islak Kazıma

Araç ve gereçler: -Tığ Kalem

- Oval Uç (Echoppe)
- Fırçalar
- Merdaneler
- Vernikler (sıvı vernik, sert vernik, asfalt verniği, yumuşak vernik, beyaz vernik ,şekerli vernik)
- Asitler (nitrik asit, alüminyum asidi, demir klorid asidi)
- Asit küvetleri

ISLAK KAZI TEKNİKLERİNİN UYGULANMASI

*Sert Vernik Tekniği (Aguaforte)

Sert vernik sıcak saç üzerinde ısıtılmış levhaya sürülür. Eriyen vernik merdane yardımı ile yüzeye eşit kalınlıkta yayılır. Vernik kuruduktan sonra desen levhaya aktarılır. Tığ kalem yardımı ile verniği çizgiler boyunca yırtarak metal çizgiler boyunca açılır. Desenin tamamı çalışıldıktan sonra aside yatırılır ve asit açıkta kalan metal kısımları yiyerek çukurlaştırır. Bu teknikle yapılan baskı, sadece çizgilerden oluşur. Baskı son durumunu alıncaya kadar tekrar tekrar çalışılır.

*Tozlama-Leke Baskı Tekniği (Aguatinta)

Tozlama tekniği açıktan koyuya doğru bütün ton derecelerinin elde edilmesi için kullanılır. Levha üzerinde yapılan işleme tozlama ve bu levhayla elde edilen baskıya leke baskı (aguatinta) denir.

Tozlama tekniğinde çinko veya bakır levha yüzeyine aside dayanıklı reçine zerrecikleri serpilir. Serpme işlemi iki yolla yapılır. Elle serpmeye naylon bir kese içine havanda iyice dövülmüş reçine tozları doldurularak az bir yükseklikten levhaya serpilir. Tozun inceliği tozlama dokusunun tonunu etkiler. Eğer toz zerrecikleri kalın ve iri ise dokuda büyük ve iri ise büyük ve beyaz noktalar oluşacaktır.

Reçine tozlarının levhaya yayılmasının ikinci yolu tozlama kutusudur. Reçine zerrelerinin düzgün dağıtılması ve tonların kolayca kontrol edilmesi için tozlama kutusu kullanılır. Kutunun orta kısmında levhanın konacağı bir raf bulunur. Tabanda bulunan reçine zerreleri korükle hava basarak kaldırılır. Yirmi saniye sonra kutunun kapağı kapatılır. Bir buçuk dakika bekleyip kapak açıldığında muntazam bir toz tabakasının yayıldığı görülür. Bu toz örtüsü alanın en aşağı yüzde kırkını kaplamalıdır.

Sıcak saç üzerinde ısıtılan levhanın yüzeyindeki reçine zerreleri eriyerek levhaya yapışır. Levhada beyaz görünmesi gereken alanlar verniklenir. Sonra levha sekizde bir nitrik asit banyosuna yatırılır. Verniğin örtmediği alanlardaki reçine zerreciklerinin etrafı asit çukurlaştıracaktır. Levhanın asitte kalma süresi ayarlanarak istenilen tonlar elde edilebilir. Asitte kalma süresi uzadıkça daha koyu tonlar elde edilecektir.

*Yumuşar Vernik Tekniği (Soft ground etch)

Vernik fazla yumuşak hazırlanmış ise fırça ile, biraz sert ise sıcak saç üzerinde ısıtılan levha yüzeyine merdane yardımı ile sürülür. Çok hassas olan yumuşak vernik üzerine çeşitli dokulu elemanlar (ince kumaş, naylon çorap, yaprak, ince ağaç kabukları) bastırılarak çok zengin dokular levhaya aktarılabilir. Bu işlem için levha yumuşak vernikle kaplandıktan sonra istenilen dokulu malzemeler yüzeye yerleştirilir. Bu malzemeler üzerine yapılan hafif basınç ile dokuların levhaya aktarılması sağlanır.

Yumuşak vernikle çıkartma yöntemi ise vernikli levhanın üzerine yerleştirilen dokulu kağıda desenin aktarılmasıyla olur. Dokulu kağıt kalemin yaptığı basınçla verniğe yapışır ve kağıt kaldırıldığında vernik çizgiler boyunca kalkar. Bu yöntemle yapılan baskılar karakalem desenlerini hatırlatır.

*Tümsek Kazı Tekniği (Relief etching)

Aside karşı çok dayanıklı olan asfalt verniği tümsekler elde etmek için kullanılır. Daha çok renkli baskılarda uygulanan bu teknikte, vernik, aside girip çıkan metal levha üzerine defalarca uygulanarak çeşitli yüksekliklerin oluşumunu sağlar.

Tümsek kazı için levha kalınlığının üçte ikisinin aside yedirilmesi gerekir. Bu yüzden en kuvvetli ve en çabuk kemiren nitrik asit kullanılır

Ayrıca Hayter tekniği tümsek kazı tekniğine çok benzerlikler gösterir. Bu teknikte bir kaç yükseklikten meydana gelen levha yüzeyinin çukur ve tümsekleri çeşitli yöntemlerle boyanır. Levha yüzeyindeki değişik kademeler, değişik yağ miktarı taşıyan mürekkeplerle çeşitli sertlikteki merdaneler tarafından boyanması bu tekniğin en önemli özelliğidir. Bu yöntem ile her renk için ayrı bir levha hazırlamak yerine, tek levhaya bütün renkler sürülerek, tek baskıda çok renkli sonuç almak mümkündür.

***Şekerli Vernik Tekniği (Lift ground)**

Fırça darbeleri ile yapılan hareketli ve canlı desenleri, metal levhaya uygulama yöntemidir. Bu vernik deseni oluşturacak şekilde fırçayla yüzeyde oluşturulur. Doğrudan doğruya yapılan bir işlemdir. Levhadaki siyah bir çizgi, baskıda da aynı etkiyi verecektir. Vernik levha yüzeyine deseni oluşturacak şekilde sürülür. Desen tamamlanınca levhanın tüm yüzeyi sıvı vernikle kapatılır. Sıvı vernik kuruduktan sonra levha akan suya tutulur. Suyun etkisiyle şekerli vernik erimeye başlayacaktır. Levha asit banyosuna konduğunda, şekerli verniğin oluşturduğu desen çukurlaşacaktır. Çizgi ve fırça darbelerinin belirgin olması istenirse, çukurlaşan kısımlara tozlama işlemi de yapılmalıdır.

3. YAPITLARIN YAPISAL ÇÖZÜMLENMESİ

3.1. KOMPOZİSYON (BİÇİM)

Kompozisyonları oluştururken göz önünde bulundurulacak noktalar, parçaların bütün içerisindeki düzeni, uyumu, dengesi ve ritmidir. Bütün bunları sağlayabilmenin temel şartı da birliktir. Bütün içerisindeki parçaların birbirleriyle ilişkileri; düzen, uyum denge ve ritim gerektirir. Kompozisyonlarda birlik sağlandığı için biçimler gelişigüzel, düzensiz yığılmış gibi görünmez. Biçimler arasında uyum sağlanmıştır. Görsel birliği sağlamak için kompozisyonlarda biçimlerin tekrarından yararlanılmıştır. Örneğin, kürelerin, kemerlerin, tekrarı gibi.

Her kompozisyon kendi içinde bağımsız olarak düzenlendiği gibi, hepsi yanyana getirildiğinde bir bütün oluşturabilmesi amaçlanmıştır. Çalışmaların başlangıç sürecinde bir çok eskizler yapılmıştır. Doğru kompozisyonları bulabilmek amacıyla yapılan eskizler, çeşitli aşamalardan geçerek son duruma gelmiştir.

Kompozisyonlarda derinlik ve mekan hissi boyut kullanılarak verilmiştir. Yakındaki objeler daha büyüktür. Uzaklaştıkça küçülürler. Aynı şekilde paralel çizgiler uzaklaştıkça birbirlerine yaklaşır ve ufuk çizgisinde birleşirler. Bütün bu özelliklerden yararlanılarak kompozisyonlarda derinlik hissi sağlanmıştır. Biçim, özün anlatılma yoludur. Kompozisyonlarda biçimler ve öz arasında sıkı bir bağ vardır. Anlam, biçim yoluyla görselleştirilir.

Kompozisyonlardaki biçimlerde kontür çizgisi vardır. Yani biçimlerin dış çizgileri belirgindir.

Kompozisyonları oluştururken kullanılan biçimler (elemanlar):

- İmgesel biçimler: Küreler, damalı yollar, girdaplar,
- Mimari biçimler: Sütunlar, kemerler, yeldeğirmeni, tapınak,
- Doğal peyzaj biçimleri: Dağlar, ağaçlar, ışık hüzmeleri, bulutlar.

Kompozisyonlarda imgesel elemanlar, doğal peyzaj anlatımlarıyla bütünleşerek mimari elemanların katkısıyla görsel anlatım vurgulanmıştır. Kompozisyonları oluştururken önemli bir nokta da dikkati yakalamak; izleyiciye görsel hoşnutluk veren bir düzenleme yapmaktır. Bunu sağlamanın yollarından biri de, odak noktasıdır. Odak noktası bakan kişinin dikkatini çeker, görsel heyecan verir. Bu nedendir ki kompozisyon düzenlemelerinde mutlaka vardır. Bir odak noktası, bir elemanın diğerlerinden ayrılmasıyla oluşur. Bu da gözü hemen uyarır.

Kullanılan biçimlerin çoğu aynı ölçüde iken biri diğerlerinden daha büyükse, bu biçim, görsel olarak önem kazanır. Kompozisyonlarda elemanların çoğu bir noktaya yönelmiştir. Böylece bu nokta dikkat çeker ve odak noktası oluşturur.

Görsel ağırlıkları olan biçimler kompozisyon içinde eşit dağılım gösterirler. Kompozisyonları incelediğimizde, herbirini yatay ve düşey eksenlere bölersek biçimlerin dengede olduğu görülür. Yatay eksene göre, görsel ağırlıklar yukarı çıkıldıkça hafifler. Bunun nedeni yer çekiminin etken olması ve vurgulanmasındandır.

Kompozisyonlarda görsel hareket hissini verebilmek için biçimlerin tekrarından yararlanılmıştır. Bir diğer yol da çizgi çeşitleridir. Düşey ve yatay çizgiler sakin, durgun bir etki verirken, eğik ve yuvarlak hatlar ise hareket etkisi verir.

Kompozisyonların oluşma süreçleri şu şekilde olmuştur:

1. Kompozisyon alanlarının boyutlarının saptanması; Toplam 15 ayrı kompozisyon için farklı boyutlar seçilmiştir.
2. Biçimsel arayış: imgesel ve sembolik anlamalar içeren kompozisyonları tasarlariken ilk evre düşünsel süreçtir. Daha sonra doğru biçimlerin ve kompozisyonların ortaya çıkması için çok sayıda eskizler yapılmıştır.
3. Eskiz aşamasında; kağıt üzerine tarama ucu ve mürekkep ile çizgisel, fırça ile lekesele etkiler verilmiştir. Çünkü eskizlerin uygulanan tekniğe uygun olması gerekir.
4. Doku arayışı; kullanılan tekniğin sunduğu imkanlar doğrultusunda biçimlerin maddeselliği ve rengin zenginliği vurgulanmıştır. Kompozisyonlarda izgisel ve lekesele dokular kullanılmıştır.
5. Renk seçimi; Her bir kompozisyon için değişik renk denemeleri yapılmıştır. alışmaları renklendirirken benzer renk dizileri (sarı, turuncu, kırmızı-sarı, okre, kahverengi) ve tamamlayıcı renkler (mavi-turuncu, kırmızı-yeşil) içeren renk denemeleri kullanılmıştır.

3.2. MEKAN

Resim gibi iki boyutlu sanatlarda, fiziksel anlamda derinlik ve mekan yoktur. Sadece görsel nitelik taşırlar. Ancak bazı yöntemlerle derinlik ve mekan duygusu verilebilir.

Biçimlerin boyutları uzaklařtıķa küçülür. Yani büyük objeler nde, küçük objeler arkadaymış izlenimini verir. Böylece derinlik ve mekan hissi doğar. Kompozisyonlarda kullanılan paralel çizgiler uzaklařtıķa birbirlerine yaklaşır ve ufuk çizgisinde birleşirler. Böylece derinlik ve mekan hissi doğar.

Kompozisyonlarda izgi, renk, biçim, doku gibi görsel elemanlardan oluşan kurgusal bir mekan vardır. Mekandaki biçimlerin sıralanışı, derecelendirilmesi, açılımı sanatçının kişisel ifadesidir. Resim düzlemindeki mekanlar sınırsız izlenimini vermektedir. Biçimlerin resim düzleminin dışına taşması sınırsızlığı vurgular. Sonsuza doğru uzanan doğrular ile onları kesen yatay doğrular, birleştikleri yerde mekanı oluştururlar.

Resimlerde gizemli bir zaman ve mekan içinde betimlenen, durgun yada hareketli biçimler görülür. Mekanları tamamlayan mimari elemanlardan da yararlanılmıştır.

3.3. ESPAS

Biçimlerin biraraya gelişlerindeki düzey arayışı espası oluşturur. Biçimlerin bulundukları düzlemler, oran farkları, açık-koyu ve ara tonların dağılımı, kullanılan renkler, ışık-gölge gibi faktörler espası etkiler.

Kompozisyonlardaki biçimler arasındaki oran farkı derinlik hissi verir; dolayısıyla espası kuvvetlendirir. Çalışmalarda bu özellik sıkça kullanılmıştır. Oran farkı olan biçimler önlü, arkalı ve çapraz olarak görülebilir. Biçimler genellikle sonsuzdan gelip resim düzleminde duran ya da sonsuza devam eden bir etki verir. Bu da biçimlerin resim düzleminin dışına taşan görüntüleriyle sağlanmıştır.

Biçimler resim düzleminde önde, ortada ve arkada kavranabilir durumdadır. Kompozisyon içerisinde ritm yapan ve resim bölen hatlar kullanılmıştır. (Örneğin, damalı yol) Böylece biçimler sonsuza doğru taşınırlar ve arka planda duruyormuş hissi verirler.

Biçimler üzerine düşen ışık, onları aydınlatır. Işığın kaynağının resim düzlemi dışında olduğu izlenimi verilir. Dolayısı ile, resim düzlemi içinde bulunan biçimlerin devamı olduğu vurgulanırken, espas yapılmıştır.

Kompozisyonlardaki açık-koyu ve ara tonların dengeli dağılımı da espas yapar. Yakın plandaki biçimler daha koyu, uzaklaştıkça ara tonlar ve açık tonlar kullanılmıştır. Bu biçimler belirli perspektif şemalar kullanılarak gösterilmiştir. Klasik anlamda ise, tek noktalı perspektif kullanılmıştır ve espası kuvvetlendirilmiştir.

Renk faktörü de espas üzerinde etkilidir. Biçimler bizden uzaklaştıkça renginden solma ve grileşme eğilimi ortaya çıkar. Ön plandaki nesneler arka plandakilere oranla daha net ve berrak görünürler¹.

¹ Resimde Renk ve uygulaması, s.28.

3.4. RENK VE DOKU

Renk resimde etkisi olan bir öğedir. Çünkü renk duygulara hitap eder ve insanları etkisi altına alır. Biçimler farklı renklerle, farklı anlamlar kazanır. Böylece sanatçı resmine istediği etkiyi verebilir.

Kompozisyonların görselleştirdiği metal gravür tekniğinde çizgilerin ve dokuların arasına girmiş olan boyalar koyu çıkar; yüzeydeki boyalar ise temizlendiği için çok açık, şeffaf görünecektir. Metal üzerine desen aktarıldıktan sonra ilk önce siyah boya kullanılarak baskı denemeleri yapılmıştır. Yapıtarın açık-koyu değerlerini görmek için bu gerekliydi. Alınan sonuçlar başlangıçta hazırlanan eskizler doğrultusunda idi.

Sonraki aşamada renkli baskılar üzerinde çalışıldı. Burada önemli olan rengi seçmek, doğru yerlerde kullanmak, yanyana geldiklerinde verdikleri etkileri görmektir. Aynı kompozisyon için değişik renk denemeleri yapılmıştır. Bu denemelerde seçilen renkler ve renk anlayışı tamamen bireyseldir. Kullanılan renlerle beraber kompozisyondaki denge, espas ve vurgu değişmiştir.

Rengin espas üzerinde önemli bir etkisi vardır. Arka planda yer alan bir form,-kullanılan diğer renklere göre çarpıcı bir renkle ön plana çıkabilir, ya da ön planda olan bir form,-kullanılan diğer renklere göre görsel çarpıcılığı az olan bir renkle geri planda kalabilir. Çalışmalar renklendirilirken bu etkiler gözönünde bulundurulmuştur.

Yanyana konan iki renk birbirini etkiler ve birbirlerinin hem ton, hem de renk değerini değiştirir¹. Kompozisyonlar için tercih edilen renkler benzer renk dizileri (sarı,turuncu,kırmızı-sarı, okre, kahverengi) ve tamamlayıcı renkler (mavi-turuncu, kırmızı-yeşil) dir.

Resimde dizi sözcüğü ile tayf renklerinin sıralanışı tanımlanır. Bu renk sıralanışı ışığın dağılması sırasında ortaya çıkar; en mükemmel sıralanış olduğu kabul edilir.

¹ Resimde Renk ve uygulaması, s.44.

Renk dizisi terimi, her skala (ölçek) ya da düzenli renk sıralaması için kullanılabilir. Örneğin, sıcak renk dizileri ve soğuk renk dizileri gibi¹.

Birbirlerinin tamamlayıcısı, bütünleyicisi olan renkler en az ortak özellikleri olan renklerdir. Renk çemberinde ise tamamlayıcı renkler daima birbirinin karşısında yer alır².

Renkler psikolojik etki yönleriyle de birbirlerinden farklılıklar gösterir. Sıcak renkler, özellikle sarı ve kırmızının insana bir yakınlık duygusu verdiği, soğuk renklerin özellikle mor ve mavinin ise uzaklık duygusu yarattığı kanıtlanmıştır³.

Bundan dolayı kompozisyonları renklendirirken, vurgulanması istenen alanlara sıcak renkler uygulanmıştır. Öne çıkması istenmeyen alanlarda ise, soğuk renkler kullanılmıştır.

Doku, görme ve dokunma duyularıyla kavranabilen; homojen ve yüzeysel bir etki ögesidir⁴. Metal üzerine uygulanan gravür tekniğinde yapılan resimlerde iki farklı doku göze çarpar. Doku farklılıkları değişik yöntemlerle çalışılmasından kaynaklanır. Aquaforte ile çalışılan çizgisel dokular ve Aquatinte tekniği ile çalışılan lekesel dokular olarak guruplandırılabilir. Kullanılan dokulardaki sıklık ve yoğunluk, resim alanında koyu tonda etki yaratır. Dokulardaki seyreklik ise, açık tonda bir etki (ışık etkisi) verir. Dokular titreşim yaparak durgun bir form içinde hareketli bir alan oluşturur. Böylece kompozisyon canlılık kazanır. Çizgisel dokular biçime yön verirken, lekesel dokular, yumuşak bir dokunma hissi uyandırır. Kompozisyonlarda; dokusal alanlar, düz alanlardan daha fazladır.

Kompozisyonların bir kısmı sadece çizgisel dokulardan, bir kısmı da lekesel dokulardan oluşur. Ayrıca bazı çalışmalar iki doku çeşidini de içerir. Çalışmaların istenilen görsel etkiye ulaşabilmesi için doku önemli bir faktördür. Tekniğin sunduğu imkanlar sayesinde istenilen dokusal örnekler elde edilmiştir.

¹ Resimde Renk ve uygulanaşı, s.88.

² M.Ü. At. Eğ. Fak. Resim – İş Böl. T.P.S.E. Ders Notları.

³ Resimde Renk ve Uygulanışı, s.104.

⁴ Sanat Kavram Ve Terimleri Sözlüğü, s.69.

3.5. İÇERİK

Sanat eserinin dikkat çeken yönlerinden birisi de içeriktir. Felsefi öz taşımayan hiç bir sanat eseri yoktur. Sanat eseri bir düşünce veya ideali dile getiren mesajla yükümlüdür. Yerine göre, bir kitabın sayfalarca anlattığı bir şeyi, bir tek resmin ya da heykelin mesajıyla alırız.m¹

İçerik, konu aracılığı ile verilmek istenen bir mesajdır. Konu, *neyin* anlatıldığı; içerik ise *nasıl* anlatıldığı sorusuna cevap verebilir. İçerik, mesajını anlatabilmek ve onu güçlü kılabilmek için alegori ve sembollere başvurur.²

Sanat konusunu yaşamdan ve doğadan alır. Bir sanat eserinde evrene, dünyaya, topluma, insana, kendimize ait bir iz mutlaka buluruz. Çalışmalardaki anlamsal içerik bu noktadan hareket eder.

İmgesel ve sembolik anlamlar içeren kompozisyonlarda, tamamen düşsel mekanlar ve bu mekanlardaki sembolik anlatımlar yer alır. Tasarımlarda, duyu organlarımızın dıştan algıladığı yaşamın, bilince yansıyan görüntüleri ele alınmıştır. Bunlar bazı sembollerle ifade edilmiştir:

- Varoluşu, yaşamı simgeleyen ağaçlar,
- Gelecekteki yaşamları, umutları simgeleyen küreler,
- Geçmiş yaşamları, medeniyetleri simgeleyen mimari öğeler, (kemerler, sütunlar, pencere, kapılar, tapınak)
- Hareketi, enerjiyi, bununla beraber değişimi simgeleyen girdaplar,
- Yaşamın süreçlerini, değişimlerini ifade eden yeldeğirmeni,
- Mesaj anlamına gelen kitap,

¹ Atatürk Eğitim Fakültesi Resim İş Bölümü Estetik Ders Notları Selçuk Mülayim s.1-2

² Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Bölümü Estetik Ders Notları Selçuk Mülayim

Çalışmalarda yaşamın düşsel dünyası gözler önüne serilerek, kullanılan sembolik anlatımlarla görünen dünyaya göndermeler yapılıyor. Düşsel olanla, gerçek olan arasındaki gel-gitler, yanılsamalara neden oluyor.

İçerik açısından temel olarak şu söylenebilir. ‘Yaşam görünen gerçekler olduğu kadar, gerçek ötesidir de...’

Çalışmalar, imgesel tasarımlardır. Ancak tasarımlar içerik açısından realiteden çok uzak olmayabilir. Ayrıca içerik açık uçludur; herhangi bir sınırlama getirilemez. Dolayısıyla, çeşitli yorumlar yapılabilir. Sembolik anlatımlarla ve bunların tekrarı ile evrensel bir anlatım dili oluşturulmuştur.

Tasarımlar içerik açısından da devamlılık gösterir. Biri diğeriyle bağlantılıdır. İçeriğin oluşması belli bir sürecin sonucudur. Zihnin derin tabakalarında yer alan özgün, içgüdüsel yaşamın görsel anlatımla dışa vurulmasıdır. Yaşama dair çeşitli enstantaneler yakalanmış, imgeler ve sembollerle anlatılmıştır.

Kompozisyonlar içerik olarak birbirinden ayrı değildir. Hepsi bir bütün oluşturur. Aralarında anlam birliği vardır. Ancak ayrı ayrı ele alındıklarında da, bağımsız birer tasarım olarak algılanabilirler. Kompozisyonlara, sonsuzluk hissi verilmiştir. Zaman ve mekan kavramı sınırsızdır. Bu da anlama, gizemli bir hava verir.

Çalışmalarda hedeflenen, izleyicinin resme bakıp düşünmesi, kendine özgü yorumlar ve anlamlar çıkarmasıdır. Şifrelenmiş mesajların, metalden kağıda, oradan da izleyiciye yansımalarıdır

3.6. TEKNİK AÇIKLAMA

*Yapıtları oluştururken kullanılan malzeme, araç ve gereçler:

- Çinko levhalar (1,5 mm’lik klişe çinko)
- Gravür boya
- Vernik
- Nitrik Asit (1 asit, 8 su)
- Reçine
- Tarlata
- Spatula
- Fırça

- Deri boya tamponu
- Gravür kağıdı (50x70-300gr)
- Selülozik tiner
- Tıg kalem
- Miskala (Burnishar)
- Üstübtü
- Baskı presi

Çalışma alanlarının boyutları saptanırken, toplam 15 ayrı kompozisyon için farklı boyutlar tercih edilmiştir.

Kompozisyonlar için uygulanan teknik Özgün baskı resim tekniklerinden Metal baskı(Gravür) dır. Metal Gravürün yöntemlerinden biri olan Islak Kazı Tekniği ile çalışılmıştır.

Islak kazı tekniği ile alınan sonuçlar eskizler için en uygun olanıdır. Çalışmalar çizgisel ve lekesele olduğundan ıslak kazının çalışma yöntemlerinden olan Aquaforte ve Aquatinte uygulanmıştır. Aquaforte tekniği ile çalışılan çizgisel değerler ve taramalar; Aquatinte ile çalışılan lekesele değerler eskizlerin gerektirdiği doğrultuydu.

NEDEN GRAVÜR TEKNİĞİ?

-Tasarımlara en uygun teknik olduğundan; başlangıçta eskiz aşamalarında, tarama ucuyla çizgisel, fırça ile lekesele tasarımlar yapılmıştır. Aynı etkiyi verebilmek için metal üzerine gravür çalışılmıştır.

-Gravürün sunduğu zengin teknik imkanlar, yalınlık ve incelik süzgecinden geçerek sağlam ve ölçülü anlatımlar sağlar.

-Gravür teknikleri sanatçı tarafından işlendiğinde çeşitli alternatifler sunabilen uygulama sahalarıdır.

-Bu çeşitlik içinde sanatçı kendi resim dilinin bilincine varabilir.

-Yaratılan eser, özgün değerini yitirmeden çoğaltılabilir.

SONUÇ

Sembolik ve imgesel anlatımların resim sanatına girmesi, sanatçının kendini ifade biçiminin bir başka yolu olmuştur. Bu anlatım yolu , dolaysız bir anlatım yerine simgelerle, imgelerle dolu örtük bir dille dışavurumdur.

Geçmişten günümüze pek çok sanatçı imgeler ve sembollerle yüklü eserler vermişlerdir.

Tez çalışmasında gerçekleştirmek istenen, sembolik ve imgesel anlatımların gravür tekniği yoluyla görselleştirilmesidir.

İçerik, yaşamın bilince yansıyan görüntülerinin, imgesel ve sembolik bir dille dışavurulmasıdır. Kompozisyonlarda, renk, doku, espas üzerinde araştırmalar yapılmıştır.

Özgün baskı teknikleri, diğer alanlara oranla çok yaygın olmamakla beraber, günümüzde geçen yıllara göre ilgi fazladır. Günümüz sanatçılarının bir çoğu eserlerini özgün baskı teknikleriyle vermektedirler. Ayrıca ‘yapıtın özgün değerini’ yitirmeden çoğaltılabilmesi özgün baskı tekniklerinin tercih edilmesinde en önemli nedendir.

Tekniğin anlatıma etkisi olmuştur. Başlangıçta hedeflenen etki sağlanmıştır. Çizgisel ve lekesele değerler açısından, yapılan araştırmalarla istenilen etkiler elde edilmiştir.

Çalışmanın teknik kısmı ile ilgili araştırmalarda metal gravür uygulayan sanatçıların eserleri incelenmiştir.

KAYNAKLAR

- ASLIER, Mustafa, 'Türkiye'deki Özgün Baskı Sanatı' Bilim Birlik Başarı Dergisi, s.34, İstanbul 1982
- ASLIER, Mustafa, 'Sempozyum 83' M.S.Ü Yayını, İstanbul 1983
- ASLIER, Mustafa, 'Temel Sanat Eğitimi' Grafik Resim M.E.G.S.B Devlet Kitapları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1986
- BONFILS, R, 'Initiation Ala Gravure' 1939
- CASSOU, Jean, 'Sembolizm Sanat Ansiklopedisi' Çev.Özdemir İnce, İlhan Usmanbaş, Remzi Kitapevi, İstanbul 1994
- GOMBRICH, E.H, 'Sanatın Öyküsü' Çev.Bedrettin Cömert, Remzi Kitapevi, İstanbul 1980
- GÖLÖNÜ, Gündüz, 'Kazı Resim' Devlet Güzel Sanatlar Akademi Yayını, İstanbul 1979
- GRAFİK Atölyeleri, 'Baskı Resim Ders Notları' M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, Resim-İş Bölümü, İstanbul.
- İÇMELİ, Mürşide, 'Özgün Baskı Resim Teknikleri' Bilim Birlik Başarı Dergisi, Yaşar Holding Özel Yayını, s:34, İstanbul 1982
- LYTON, Nobert, 'Modern Sanatın Öyküsü' Çev:Prof.Dr.Cevat Çapar, Prof.Sadi Öziş, Remzi Kitabevi, İstanbul 1991
- MÜLAYİM, Selçuk, 'Estetik Ders Notları' M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul
- ÖZGÜN, Baskı, Urart Sanat Galerisi, İstanbul 1980
- ÖZOL, Ahmet, 'T.P.S.E. Ders Notları' M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Bölümü, İstanbul
- PARRAMON, Jose.M, 'Resimde Renk ve Uygulanışı' Çev:Erol Erduran, Remzi Kitabevi, İstanbul 1997
- SACHS, Paul J, 'Modern Prints & Drawings' Alfred A.Knopf, New York 1954
- SANAT Kitabı, Çev:Mine Haydaroglu, YEM Yayın, İstanbul 1996
- SÖZEN, Metin, TANYELİ Uğur, 'Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü' Remzi Kitabevi, İstanbul 1996
- SÜDOR, Teoman, 'Özgün Baskı Teknikleri Ders Notları' İ.T.Ü Güzel Sanatlar Bölümü, İstanbul
- TURANI, Adnan, 'Sanat Terimleri Sözlüğü' Remzi Kitabevi, İstanbul 1995

EKLER

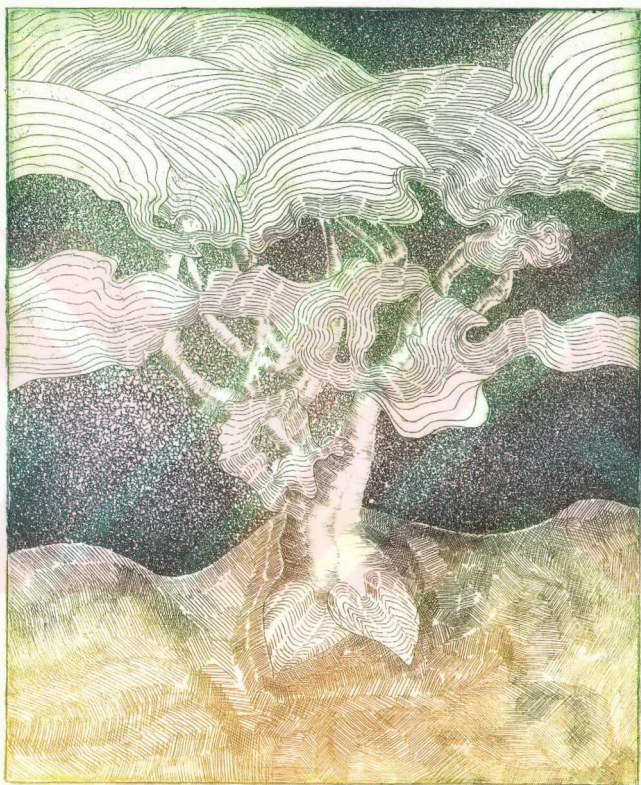

1/30

— Yaşam —

T. G. '57

Kompozisyon 1: Yaşam, Gravür-Aquaforte-Aquatinte,
200 x 250 mm

4/30

- Yasumasa -

IV '37

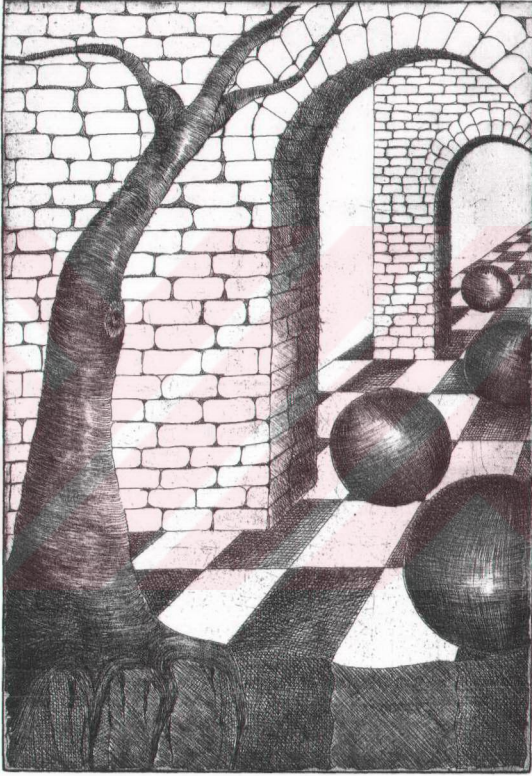
Kompozisyon 2: Düğüler Değirmeni, Gravür-Aquatorte,
197 x 298 mm

6/30

- Deijer De Sijmon -

17/1 '97

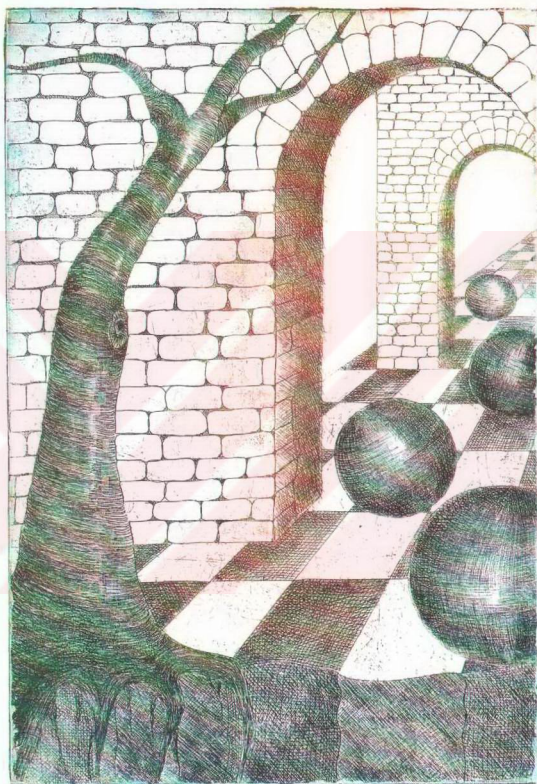

3/30

— *Çift Kemer* —

1971

Kompozisyon 3: Çift Kemer, Gravür-Aquaforte,
200x296 mm

10/30

— Gert Kromm —

IV / 37

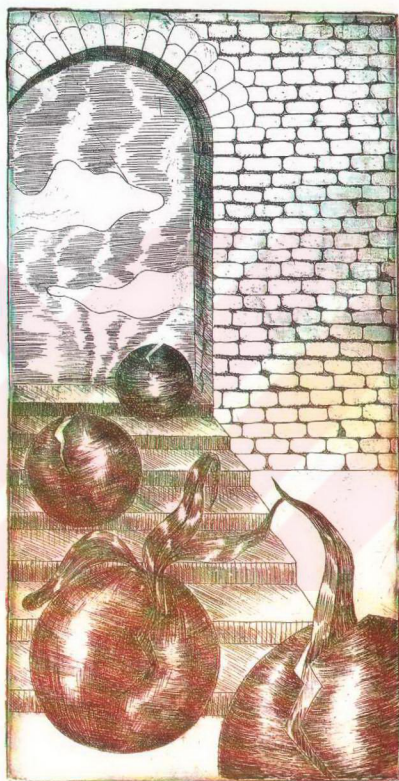

2/30

— Tohum —

197

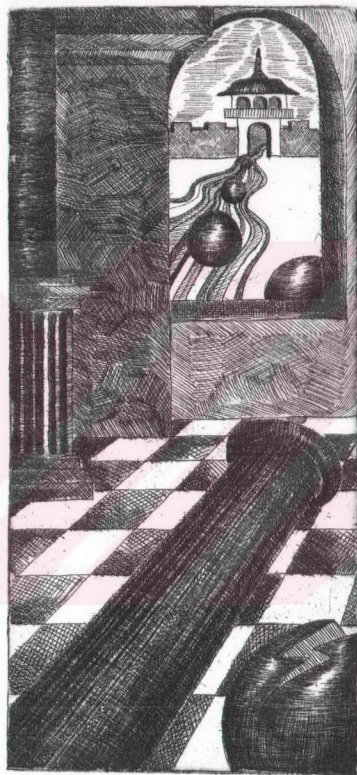
Kompozisyon 4: Tohum, Gravür-Aquaaforte,
133 x 270 mm

5/30

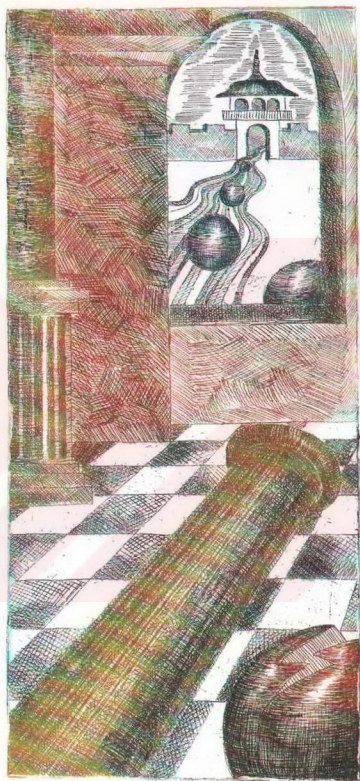
— Tatum —

14-97

4/30 — Pencere — 7/1/97

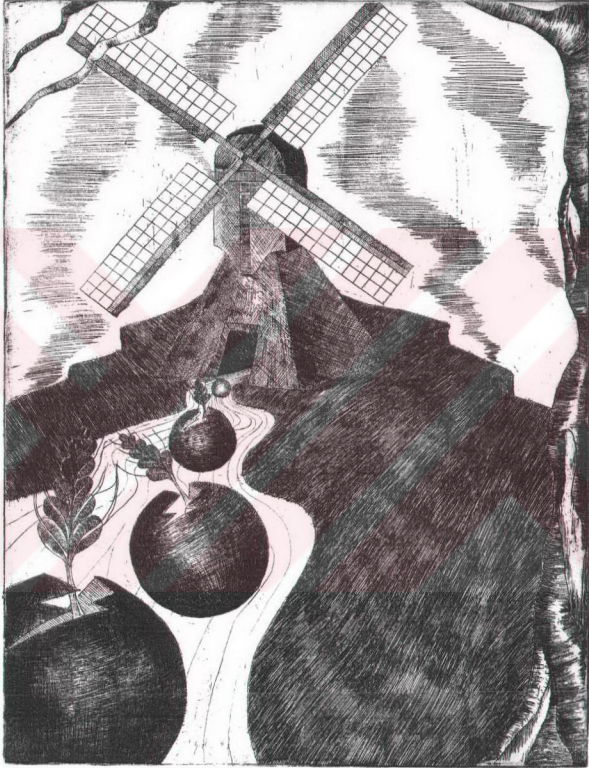
Kompozisyon 5: Pencere, Gravür-Aquaforte,
118 x 264 mm

8/30

— Francis —

III/57

3/30

—Yeldeğirmeni—

97

Kompozisyon 6: Yeldeğirmeni, Gravür-Aquatorte,
223 x 299 mm

8/30

—Yellow aftermoon—

1917

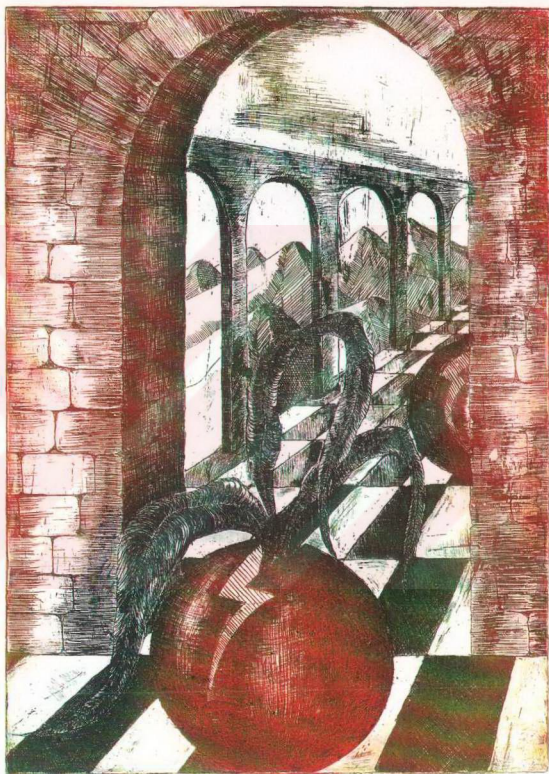

2/30

— Yeşeren Tohum —

Tyfe '97

Kompozisyon 7: Yeşeren Tohum, Gravür-Aquaforte,
208 x 298 mm

3/30

— Yusef Taha —

7/4/97

3/30

— Sonsuz Geçit —

İ. K. '97

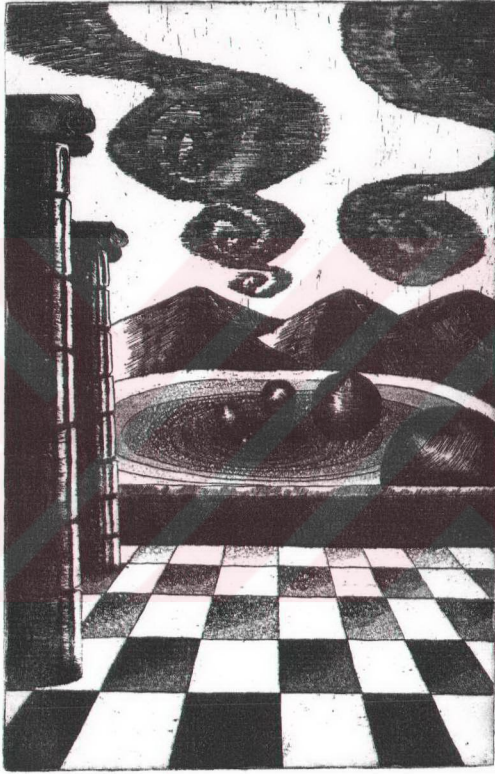
Kompozisyon 8: Sonsuz Geçit, Gravür-Aquaforde,
140 x 352

13/30

-Source Craft-

Jfk '97

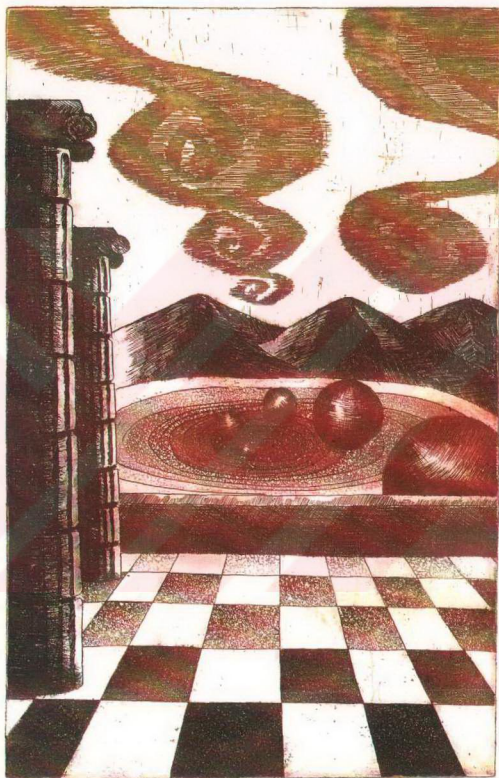

5/30

—Girdap—

1957

Kompozisyon 9: Girdap, Gravür-Aquaforde-Aquatinte,
188 x 300 mm

6/30

—Gardap—

IVC '97

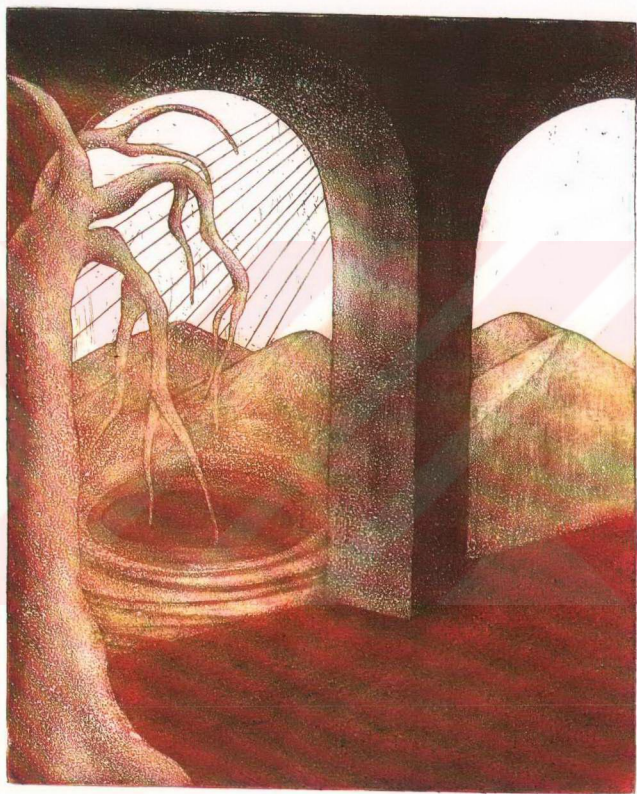

2/30

—Değişim—

TG 197

Kompozisyon 10: Değişim, Gravür-Aquaforte-Aquatinte,
198 x 248 mm

4/30

—Descent—

Chagall '37

Kompozisyon 11: Anahtar, Gravür-Aquaforde-Aquatinte,
135 x 350 mm

3/30

-Kandinsky-

1937

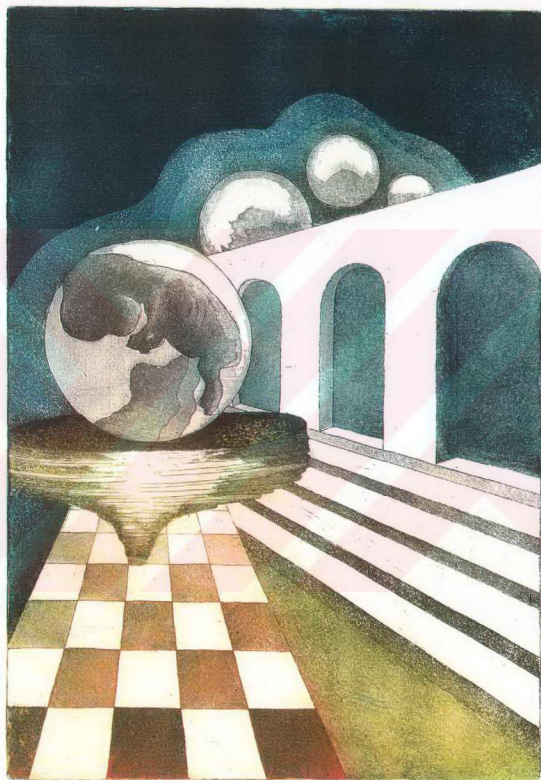

2/30

-Doğuş-

1997

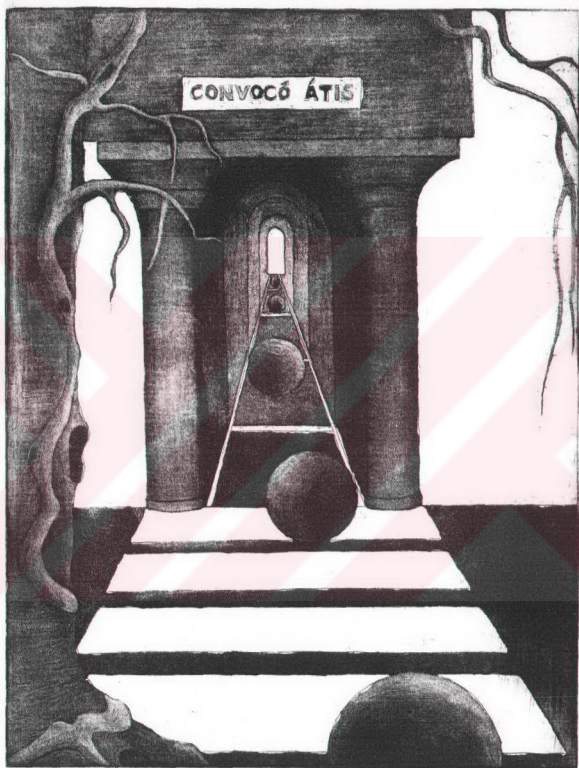
Kompozisyon 12: Doğuş, Gravür-Aquaforte-Aquatinte, 204 x 300 mm

4/30

— Dogue —

De Chirico '37

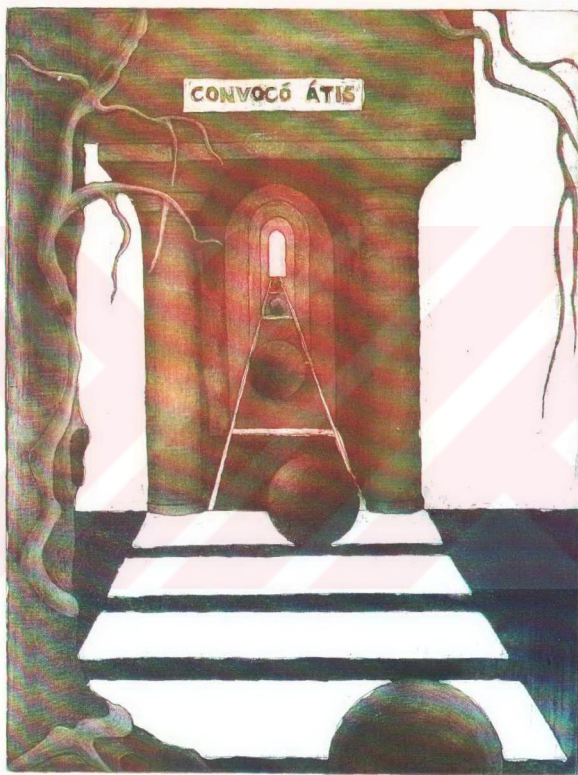

1/30

—Bütünlenme Çağı—

Ty 197

Kompozisyon 13: Bütünlenme Çağı, Gravür-
Aquaforde-Aquatinte, 295 x 385 mm

4/30

—Botilde Gisp—

1997

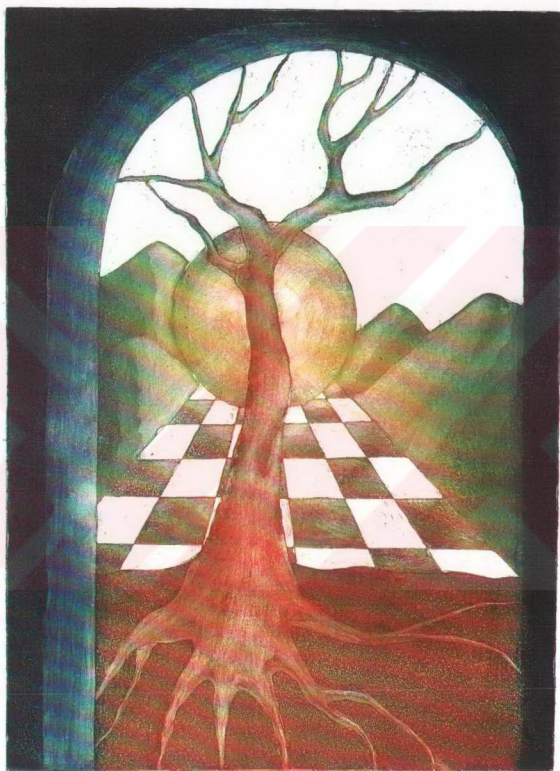

7/30

—Dolunay—

İlhami '57

Kompozisyon 14: Dolunay, Gravür-Aquaforde-Aquatinte,
258 x 355 mm

6/30

—Dolny—

1937

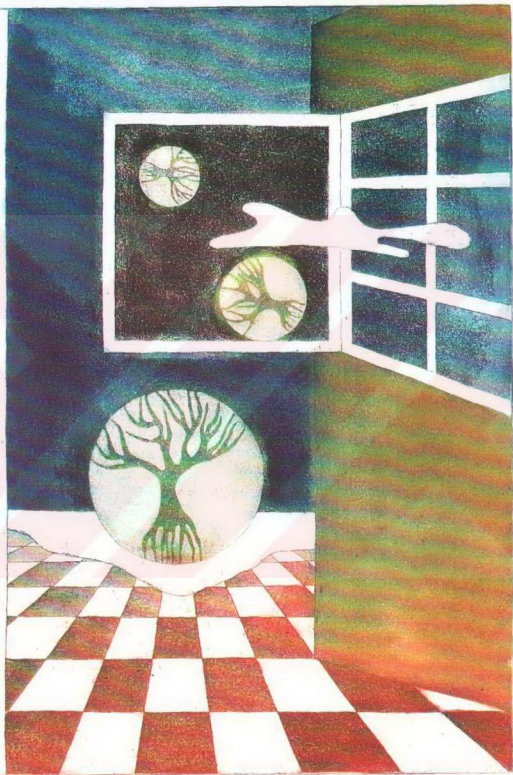

1/30

— Yaşamın Penceresinden —

T. Yılmaz '97

Kompozisyon 15: Yaşamın Penceresinden, Gravür-
Aquaforde-Aquatinte, 268 x 350 mm

5/30

— Yesemin Pınarcıoğlu —

74 '37

ÖZGEÇMİŞ

26 Ekim 1968 yılında İstanbul'da doğdu.

1989 yılında Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi bölümüne girdi.

1994 yılında mezun oldu.

1994 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, Görsel ve Çevresel Sanatlar bölümü, Yüksek Lisans'a başladı.

1995-96 yıllarında başladığı Resim-iş eğitimi öğretmenliğini sürdürmektedir.

1995 yılında başladığı gravür çalışmalarına 'Karikatür ve Mizah Müzesi' Gravür Atölyesinde devam etmektedir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ